

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

І. Особливість соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь (СЗО) була вперше виокремлена в Концепції Нової української школи (2016 р.¹). Актуальність галузі в умовах сьогодення зростає, адже нагальною є потреба формувати в учнівства здатність ефективно керувати часом та інформацією, конструктивно співпрацювати з іншими, залишатися стійким, керувати власним навчанням і кар'єрою, розвивати життєві компетентності сучасної людини.

У новітній Європейській рамці особистісної, соціальної і навчальної компетентності (LifeComp, 2020 р.²) наголошують на важливості формування м'яких умінь, які можна і треба формувати в закладах загальної середньої освіти через системне втілення в різноманітних освітніх програмах, ураховуючи реалії мінливого світу та потребу постійному світі особистому та соціальному розвитку.

Міжнародний досвід засвідчує, що реалізація такого навчання забезпечує унікальний простір, де учнівство може розвивати знання, розуміння, уміння, ставлення та цінності, необхідні для підтримки свого фізичного, емоційного, соціального й духовного добробуту зараз і в майбутньому. Зокрема освіта з питань соціального й особистісного розвитку представлена обов'язковим навчальним предметом у школах багатьох європейських країнах (Велика Британія, Ірландія, Литва тощо). Галузь ґрунтується на цінностях поваги, рівності, інклюзивності, відповідальності, гідності, співчуття та емпатії, досліджує спільні проблеми, з якими зіштовхуються всі люди, які живуть у суспільстві, та розвиває вміння і знання, які використовують для управління особистими ресурсами й керування поведінкою людей.

Сучасні виклики, зокрема соціальні кризи й невизначеність, вплив широкомасштабного вторгнення на українське учнівство підтверджують необхідність формувати й розвивати в українських учнів та учениць уміння самозарадності, управління емоціями, безпечної комунікації і стресостійкості.

Особливу увагу варто приділяти розвитку вмінь подолання бар'єрів, пов'язаних із ризиками й невизначеністю. В останні роки гостро постали питання формування ціннісного ставлення до життя, безпеки та здоров'я. Для успішного подолання життєвих труднощів у соціальній та особистій сферах сучасним українським учням і ученицям необхідно постійно розвивати життєві компетентності, які допомагають адаптуватися.

Галузь також сприяє особистісному й соціальному розвитку, а також професійній орієнтації. Національна стратегія розбудови безпечного й здорового освітнього середовища (Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020) визначає необхідність інтеграції соціального та здоров'язбережувального компонентів у стандарти освіти, навчальні й типові освітні програми.

Принципи, які реалізуються в соціальній та здоров'язбережувальній освітній галузі:

– **принцип системності та наступності:** формування та поступовий розвиток життєвих компетентностей на всіх рівнях освіти;

¹ Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Кабінет Міністрів України, розпорядження від 14.12.2016, № 988-р : станом на 22.08.2022.

² Глушко, О. (2023). Європейська рамка особистісної, соціальної та навчальної ключової компетентності (LIFECOMP): концептуальний вимір. Український Педагогічний журнал, (4), 35–45.

– **принцип зв'язку навчання із життям:** навчання, максимально наближене до реальних життєвих ситуацій щоденного життя, проблем і викликів в умовах невизначеності, з якими стикається / або може зіткнутись учнівство щодо безпеки, здоров'я та добробуту;

– **принцип свідомості та активності:** учні та учениці є активними учасниками та учасницями формування безпечних, ефективних способів поведінки для добробуту;

– **принцип розвивального навчання:** орієнтує на формування компетентностей самостійного прийняття рішень щодо безпеки, здоров'я та добробуту, розвиток критичного мислення, уміння аналізувати інформацію, розв'язувати проблеми, робити обґрунтований вибір.

Підходи, які реалізуються в соціальній та здоров'язбережувальній освітній галузі:

– **дитиноцентризм та особистісно-орієнтований підхід:** активна участь дитини в процесі навчання в СЗО з урахуванням особистого, соціального, культурного й навчального досвіду учнівства; особистісних якостей учнів та учениць, їхніх потреб та інтересів, які мотивують до навчання; знань, умінь і ставлень, що формуються в освітньому, соціокультурному й інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях; культивування гідності, оптимізму, чеснот і сильних рис характеру;

– **компетентнісний підхід:** освітній процес СЗО ґрунтується на компетентнісному підході, що забезпечує зв'язок навчання з реальним життям, розвиток уміння вчитися, підприємливості, фінансової грамотності та соціальної компетентності;

– **недискримінаційний підхід:** рівний доступ до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками (статі, раси, віросповідання, особливими потребами, етнічного походження та соціального походження, мовними або іншими ознаками);

– **інклюзивний підхід:** урахування багатоманітності учнівства, активного включення до освітнього процесу всіх його учасників та учасниць. Передбачає створення сукупності умов, способів і засобів реалізації для спільного навчання, виховання і розвитку здобувачів і здобувачок освіти з урахуванням їхніх потреб і можливостей;

– **інтегративний підхід:** поєднує надбання людства, зокрема соціальні науки (філософію, соціологію, психологію) з природничими (біологія, медицина), їх внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції.

Внутрішньогалузева — передбачає зближення та об'єднання певного змісту та відповідних результатів навчання з однієї освітньої галузі в одному курсі, що сприяє взаємодії і синергії між ними (наприклад, «Здоров'я, безпека та добробут»). *Міжгалузева інтеграція* передбачає зближення та об'єднання певного змісту й відповідних результатів навчання з різних освітніх галузей в одному курсі, що сприяє взаємодії та синергії між ними (наприклад, «Безпековий практикум», «Захист України», предмети соціально емоційного та етичного навчання).

Практикоорієнтований підхід: зосередження на практичному застосуванні знань і вмінь у реальних життєвих ситуаціях, формуванні ключових і наскрізних компетентностей, потрібних для успішної реалізації у професійній та особистісній сферах. Зокрема, програми охоплюють:

- соціально-емоційне навчання;
- безпековий практикум;
- підприємництво і фінансову грамотність;
- волонтерство;
- формування етичної поведінки;
- формування вмінь вчитися впродовж життя (lifelong learning);
- рефлексію.

Діяльнісний підхід: навчання через практику, проекти, ігри та життєві ситуації, орієнтоване на активну участь учнівства в освітньому процесі через різні види діяльності: вправи, дослідження, творчі й практичні роботи, проекти. Навчання пов'язується із життєвим досвідом і практичними навичками учнівства.

Професійно орієнтований підхід: розвиток уміння управління кар'єрою як поєднання компетентностей, які сприяють ефективному керуванню освітньо-професійним розвитком упродовж життя. Уміння управління кар'єрою (Career Management Skills) є пріоритетом європейської політики щодо розширення можливостей нових поколінь (ELGPN, Guidelines for Policies and Systems Development for Lifelong Guidance — A reference framework for the EU and for the Commission, 2015³) і передбачає здобуття знань про себе і світ, ринок праці, професії; набуття вмінь щодо саморозвитку, самоаналізу, моніторингу й самооцінки особистих ресурсів і досягнень; розвиток здатності планувати, проектувати та ухвалювати рішення щодо освітнього, професійного, кар'єрного шляху, зокрема в умовах невизначеності.

II. Мета соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі

Мета соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі — розвиток особистості учнів та учениць, які здатні до самоусвідомлення, гармонійної соціальної й міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб. Учні та учениць, які дбають про безпеку, психологічне благополуччя, плекають соціальні та громадянські цінності, виявляють підприємливість, ініціативність та професійну зорієнтованість для забезпечення власного і суспільного добробуту.

Таблиця 1

Мета соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі (за державними стандартами)	
Державний стандарт початкової освіти	Формування соціальної компетентності та інших ключових компетентностей, активної громадянської позиції, підприємливості, розвиток самостійності через особисту ідентифікацію, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, добробуту та сталого розвитку.
Державний стандарт базової середньої освіти	Розвиток особистості учня та учениці, які здатні до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, дбає про безпеку, виявляє підприємливість та професійну зорієнтованість для забезпечення власного і суспільного добробуту.
Державний стандарт профільної середньої освіти	Розвиток особистості здобувача та здобувачки освіти, які здатні до гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, самоусвідомлення, самозарадності, піклування про власну безпеку і здоров'я та безпеку і здоров'я інших людей, підприємливості та професійної зорієнтованості, спрямованих на забезпечення власного і суспільного добробуту, виявлення готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності і територіальної цілісності України.

³ Guidelines for Policies and Systems Development for Lifelong Guidance A reference framework for the EU and for the Commission. Printed by Kariteam Jyväskylä, Finland : Finnish Institute for Educational Research, 2015. ISBN SBN 978-951-39-6347-7.

**Мета соціальної та здоров'язберезувальної освітньої
галузі для кожного циклу освіти:**

Початкова освіта	
1–2 клас (адаптаційно-ігровий цикл)	3–4 класи (основний цикл)
– формування початкових уявлень про здоровий спосіб життя та безпеку; – розвиток первинних навичок самообслуговування, гігієни та саморегуляції емоційного стану; – засвоєння правил безпечної поведінки в побуті, школі, громадських місцях; – навчання співпраці у грі та навчальній діяльності, поваги до інших, доброзичливості; – формування позитивного ставлення до себе та інших, розвиток емпатії; – виховання любові до природи, основ екологічно доцільної поведінки; – ознайомлення з базовими поняттями добробуту та добробуту в родині.	– розвиток свідомого ставлення до власного здоров'я та безпеки; – засвоєння моделей здорової та безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях; – формування вміння ухвалювати відповідальні рішення щодо способу життя та взаємодії з іншими; – розвиток навичок конструктивної взаємодії, вирішення конфліктів, участі в колективній діяльності; – формування соціальної і громадянської активності, почуття власної гідності та поваги до прав інших; – усвідомлення взаємозв'язку між людиною і довкіллям, формування екологічно відповідальної поведінки; – ознайомлення з поняттями добробуту, ресурсів, сталого розвитку на рівні доступному дітям.
Базова середня освіта	
5–6 класи (адаптаційний цикл)	7–9 класи (базове предметне навчання)
– формування усвідомленого ставлення до власного здоров'я та безпеки, ознайомлення з ризиками і способами їх уникнення; – розвиток умінь саморегуляції, конструктивного вирішення конфліктів, управління емоціями в соціальних ситуаціях; – формування навичок ефективної комунікації, поваги до думок інших, взаємодії в колективі; – усвідомлення ролі особистої відповідальності у збереженні здоров'я та добробуту родини й громади; – розвиток підприємливості як здатності діяти ініціативно, ухвалювати прості рішення, оцінювати наслідки власних дій;	– розвиток здатності до самоусвідомлення, самопізнання, визначення життєвих цілей і пріоритетів; – формування ціннісного ставлення до здоров'я, навичок ухвалення відповідальних рішень у сфері здоров'я, безпеки, міжособистісних відносин; – розвиток критичного мислення щодо впливу соціального середовища, медіа та інформації на поведінку та добробут; – формування компетентностей ефективної взаємодії: командної роботи, медіації, ненасильницького спілкування; – поглиблення підприємницької культури, здатності ініціювати та реалізовувати соціальні або навчальні проекти; – орієнтація на свідомий вибір майбутньої професії, розвиток навичок самопрезентації та самооцінювання;

– формування екологічної свідомості, дбайливого ставлення до природи та ресурсів; – ознайомлення з поняттями сталого розвитку, відповідального споживання, соціальної справедливості.	– засвоєння моделей поведінки, спрямованих на досягнення сталого розвитку, соціальної згуртованості та особистого добробуту.
Профільна середня освіта	
10 клас (профільно-адаптаційний цикл)	11–12 класи (профільний цикл)
– розвиток здатності до самосвідомості та емоційного інтелекту в умовах профільного навчання; – формування відповідального ставлення до здоров'я, розуміння взаємозв'язку між здоров'ям, способом життя та життєвими цілями; – вдосконалення навичок саморегуляції, подолання стресових ситуацій, збереження психічного здоров'я; – формування готовності до співпраці, соціальної взаємодії, участі в колективних проектах і волонтерських ініціативах; – розвиток підприємницького мислення, навичок планування, лідерства й відповідального прийняття рішень; – осмислення власних професійних інтересів, підготовка до усвідомленого вибору професії; – поглиблення розуміння принципів сталого розвитку як основи добробуту громади та країни.	– утвердження цілісного ставлення до здоров'я як особистої та суспільної цінності, формування сталих моделей поведінки, орієнтованих на здоровий спосіб життя; – розвиток соціальної відповідальності, здатності до ефективної міжособистісної взаємодії, конструктивного вирішення конфліктів і лідерства у соціальному середовищі; – поглиблення підприємницької та фінансової грамотності, уміння реалізовувати особисті та соціальні ініціативи; – формування професійної ідентичності, здатності до самопрезентації, критичного оцінювання власних ресурсів і можливостей; – усвідомлення ролі особистості в захисті прав людини, національних інтересів, незалежності й територіальної цілісності України; – здатність діяти як відповідальний громадянин / громадянка у складному соціальному, інформаційному та культурному середовищі; – залучення до практичної реалізації проектів, спрямованих на зміцнення добробуту, безпеки, екологічної стабільності в громадах.

III. Структура галузі

Структура соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі відображена в державних стандартах — від початкової до старшої профільної школи. Для відстежування поступу розвитку учнівства на кожному із циклів можна використовувати орієнтири в парадигмі «Я-орієнтирів» (Таблиця 3).

Для вчительства важливо мати системне уявлення про те, як має розвиватися учнівство у сфері опанування основ соціального життя, безпеки, здоров'я, підприємливості, екологічної свідомості, а також набуття життєвих навичок, необхідних для щасливого, безпечного та гідного життя. Державний стандарт початкової, базової і профільної освіти формулює загальні

та конкретні очікувані результати навчання, що дозволяють планувати поступовий розвиток соціальних і здоров'язбережувальних компетентностей — від розуміння власних емоцій до прийняття зважених рішень у складних життєвих ситуаціях.

Кожен з етапів відповідає обов'язковим результатам навчання, визначеним у стандартах соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі (далі — СЗО):

1. СЗО 1: Діє відповідально, реагує на діяльність, яка становить загрозу для добробуту власного та інших осіб.
2. СЗО 2: Визначення альтернатив, прогнозування наслідків, ухвалення рішень з користю для власної безпеки й безпеки інших осіб.
3. СЗО 3: Аргументований вибір на користь піклування про здоров'я, здорового способу життя, аналіз і оцінка наслідків і ризиків для добробуту.
4. СЗО 4: Підприємливість, уміння вчитися, доброчинність, етична поведінка, соціальний та особистісний розвиток.

Розуміння педагогами та педагогинями динаміки цього поступу є ключем до ефективного формування у здобувачів та здобувачок освіти вміння гармонійно взаємодіяти з іншими, дбати про себе і громадський добробут, діяти ініціативно, розв'язувати проблеми та будувати стабільне майбутнє.

Опановування цієї послідовності — від формування базових соціальних та поведінкових навичок у молодшій школі до готовності брати участь у соціальних проектах та обирати професійний шлях у старшій школі — відкриває можливість учителю цілеспрямовано організовувати зміст освітнього процесу. Це включає підбір ефективних методів викладання, релевантних інструментів оцінювання та підтримку індивідуального розвитку кожного учня та кожної учениці як особистості, здатної до емпатії, доброзичливості, самостійності та відповідальності.

Організація навчання в межах освітньої галузі передбачає використання завдань, що відповідають віковим особливостям і життєвому досвіду учнівства. Це завдання з моделями поведінки в реальних ситуаціях, проектна робота, рольові ігри, дискусії та соціальні ініціативи. Такий підхід забезпечує одночасний розвиток ключових компетентностей, визначених Державним стандартом, як-от критичне мислення, здатність до співпраці, ініціативність, екологічна грамотність, підприємливість і вміння навчатися протягом життя.

Важливість професійного розвитку учительства полягає у їхньому володінні сучасними підходами до формування соціальних і життєвих навичок та моделей здорової і безпечної поведінки. Це є фундаментом успішної реалізації освітніх цілей, спрямованих на виховання відповідальної та активної особистості — громадянина або громадянки, які можуть діяти у світі змін, керуючись турботою про себе, своє майбутнє і добробут країни. Реалізація наскрізних умінь та компетентнісного потенціалу соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі наведена у таблицях. У таблиці 4 наведено конкретні результати навчання, які відповідають ключовим компетентностям, що формуються на уроках соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі на різних циклах навчання. Запропоновані результати є прикладами, які демонструють можливі варіанти реалізації компетентнісного підходу. Більш докладно компетентнісний потенціал соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі розкрито у відповідних розділах державних стандартів освіти, де він представлений системно й комплексно.

У таблиці 5 наведено конкретні результати навчання, які відображають формування наскрізних умінь на уроках соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі на різних циклах навчання. Запропоновані результати є окремими ілюстративними прикладами, які показують можливі шляхи розвитку наскрізних умінь, але не охоплюють усю різноманітність їхнього формування.

IV. Поточний стан і виклики освітньої галузі

Глобалізація, цифровізація, стрімкий технологічний розвиток та вплив штучного інтелекту на всі сфери життя людей визначають ключові тенденції сучасного світу. Ці зміни змінюють вимоги ринку праці та перелік вмінь та навичок, які необхідні працівникам та працівницям для успішної професійної реалізації. Нові життєві виклики спонукають людей до оновлення власних вмінь, знань та компетентностей упродовж усього життя. Для українців та українок до викликів глобального характеру додаються також і виклики та загрози воєнного часу.

Виклик імплементації новітніх міжнародних, вітчизняних напрацювань і рекомендацій у галузі. Необхідність створення умов і надання можливості учнівству формувати в освітньому процесі ключові компетентності та розвивати їх упродовж життя для найкращого старту в житті й для подальшої ефективної їх інтеграції в соціумі є незаперечною. Важливість навчання щодо соціального та особистісного розвитку учнівства підтверджується появою міжнародних і національних ініціатив та рекомендацій, зокрема рамок LifeComp, Green Comp, фінансових компетентностей дітей та молоді України тощо. Імплементація в освітній процес новітніх європейських рамок на всіх освітніх рівнях вимагає як удосконалення / оновлення змісту СЗО так і їх промоцію в спільноті учительства СЗО.

Рекомендації та пропозиції:

– змінити назву галузі «Соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь», оскільки «здоров'язбережувальна» — це лише одна з багатьох складових СЗО, тому винесення в назву композита та акцентування лише на ньому є недоцільним. Можливий варіант оновленої назви освітньої галузі, що відповідає вимогам часу, завданням і змістовому наповненню — освітня галузь «Соціального та особистісного розвитку»;

– групи результатів навчання соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі також потребують відповідного оновлення, тому необхідно застосувати для базового та профільного рівнів освіти удосконалені формулювання результатів навчання учнівства під час наступного циклу оновлення Державного стандарту початкової освіти.

Сучасні умови в Україні зумовлюють необхідність розгляду нових тем і перегляду вже наявних підходів. Особливістю впровадження предметів / інтегрованих курсів галузі є поява нової тематики або оновлення її трактування. Проте готовність учительства до викладання нової / оновленої тематики значно різниться, що створює додаткові труднощі й спричиняє різний рівень викладання в школах⁴. Це загострює потребу вдосконалення системи підготовки педагогічних працівників / працівниць до викладання та реалізації завдань галузі. Актуальними тематиками є, наприклад:

- техногенні та соціальні ризики, пов'язані з війною;
- вплив цифрового середовища й соціальних мереж на добробут, безпеку, здоров'я;
- виклики глобалізації, пандемій, розвитку технологій;
- уміння вчитися впродовж життя;
- професійна орієнтація та кар'єрне радництво;
- підприємливість та фінансова грамотність;
- соціально-емоційне навчання;
- сексуальна освіта тощо.

Рекомендації та пропозиції:

– враховувати сучасний контекст (наприклад, новітні рамки ключових компетентностей, виклики сучасності, запити суспільства тощо) під час розроблення / оновлення модельних навчальних програм і навчальних програм предметів / інтегрованих курсів СЗО галузі.

Виклики, пов'язані з підготовкою вчительства до впровадження та реалізації предметів / інтегрованих курсів СЗО. Упровадження нових предметів та інтегрованих галузевих курсів не було синхронізоване з реалізацією нових педагогічних спеціалізацій у педагогічних закладах вищої освіти. Учителі й учительки, які викладають дисципліни СЗО, не

⁴ Узагальнення за результатами опитування «Опитування освітян про політику Освіта для життя» 2025 року.

отримували спеціалізованої педагогічної освіти. Так, напрям «Здоров'я людини» було ліцензовано і впроваджено в незначній кількості закладів вищої освіти з 2012 року як додаткову спеціалізацію до основної спеціальності для підготовки вчителів / вчительок предмета «Основи здоров'я». На сьогодні цей напрям потребує кардинального оновлення. Спеціальну фахову підготовку вчительства у вишах до викладання предметів / інтегрованих курсів СЗО можна вважати відсутньою.

Рекомендації та пропозиції:

- розробити і впровадити нові педагогічні спеціальності і спеціалізації на освітніх рівнях «Бакалавр», «Магістр» у закладах вищої освіти відповідно до наявних предметів / інтегрованих курсів СЗО у чинних типових освітніх програмах, що створить додаткові можливості для майбутніх педагогів та педагогинь у професійній діяльності;

- упровадити новітню тематику СЗО в програми чинних педагогічних спеціальностей і спеціалізацій на освітніх рівнях «Бакалавр», «Магістр» відповідно до потреб часу;

- упровадити системну підготовку майбутніх учителів і вчительок, включно з акцентом на впровадження і викладання соціально-емоційного навчання.

Виклики, пов'язані з використанням потенціалу системи післядипломної педагогічної освіти / підвищенням кваліфікації / перепідготовки. Потенційну здатність підготувати вчительство з нових навчальних предметів та інтегрованих курсів СЗО, інформувати щодо теорії і методики викладання нових навчальних тем мають заклади післядипломної педагогічної освіти. Суттєву роль у розвитку професійної компетентності вчителів / вчительок відіграють міжкурсіві навчальні заходи, які потребують подальшої підтримки та удосконалення з урахуванням нових викликів і потреб учнівства та учительства.

Ураховуючи особливості галузі, що має на меті відповідати на нагальні суспільні виклики щодо безпеки, здоров'я, добробуту, обов'язковою має стати системність, систематичність і своєчасність підготовки вчителів / вчительок з актуальних питань викладання предметів та інтегрованих курсів:

- інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» (5–9 класи). Учителство переважно є колишніми викладачами / викладачками «Основи здоров'я». Курси підвищення кваліфікації за субвенційними коштами, у рамках міжнародних проєктів і державного замовлення забезпечують наразі щорічну підготовку вчителів та учительок до викладання інтегрованого курсу.

- предмет «Підприємництво і фінансова грамотність» (8–9 класи). Учителство здебільшого є вчителями / учительками географії та економіки. Одним із рішень є створений онлайн-курс підвищення кваліфікації на платформі Національного банку України, розроблено методичні матеріали та навчальні ресурси, що дають змогу підготувати вчителів і вчительок до впровадження й викладання нового предмета. В інститутах післядипломної педагогічної освіти також розпочато підготовку вчительства до впровадження означеного курсу.

- міжгалузевий інтегрований курс «Безпековий практикум» (5–9 класи). Надзвичайно актуальний у сучасних умовах, проте залишається потреба в цілісній підготовці вчителів і вчительок до викладання «Безпекового практикуму» та його методичного забезпечення, оскільки немає відповідної підготовки вчительства у закладах вищої освіти та в мережі ОІППО. Із рішень наразі на платформі ЮНІСЕФ забезпечено онлайн-навчання для підготовки учителів / учительок до викладання курсу «Мінна безпека», розроблено методичні матеріали та навчальні ресурси.

- міжгалузеві інтегровані курси — «Курси соціального, емоційного та етичного навчання» (5–6 класи). Підготовка учительства із соціально-емоційного навчання недостатня і потребує поширення.

Рекомендації та пропозиції:

- розробити та впровадити курси підвищення кваліфікації (мікрокредитів) із підвищення рівня вчительства СЗО для ефективного використання цифрових інструментів, наявних цифрових ресурсів і створення нових;

- системно ознайомити спільноти учительства СЗО з новітніми розробками і рекомендаціями галузі;
- створити можливості щодо додаткового щорічного навчання як для вчителів і вчительок-початківців, так і для досвідчених педагогів та педагогинь для забезпечення їхньої готовності викладання новітньої тематики, пов'язаної зі специфікою галузі;
- упровадити системну та стандартизовану підготовку / перепідготовку вчителів і якісну навчально-методичну підтримку;
- ініціювати створення єдиного інтегрованого курсу соціального та особистісного розвитку, побудованого за модульним принципом, який би системно охоплював ключові тематичні напрями галузі: здоров'я, безпеку, добробут, фінансову грамотність, підприємництво, соціально-емоційне та етичне навчання тощо. Такий підхід дасть змогу подолати фрагментованість і неузгодженість у вивченні низки малогадинних курсів і забезпечити логічну наступність, цілісність і педагогічну ефективність.

Виклики, що пов'язані із якісним технічним та навчально-методичним забезпеченням. Ефективність упровадження та викладання чинних і нових навчальних предметів / інтегрованих курсів (наприклад, «Безпековий практикум», «Підприємництво і фінансова грамотність», «Соціально-емоційне та етичне навчання») залежить не лише від спеціальної підготовки учительства, але й від ресурсного забезпечення. Спостерігається наявність значної кількості нових модельних навчальних програм, підручників, що потребує усвідомленого вибору, але нестача якісного навчально-методичного забезпечення для нових предметів та інтегрованих курсів негативно впливає на впровадження новітньої тематики галузі СЗО. Наприклад, теми сексуальної освіти в межах чинних шкільних навчальних програм недостатньо забезпечені навчальними та методичними матеріалами.

Також в умовах зростання інформаційно-комунікаційних викликів, зокрема з урахуванням дистанційного та змішаного форматів навчання в школах, особливої уваги потребує розвиток цифрової інфраструктури освітнього процесу. Серед ключових проблем можна виділити: відсутність єдиної цифрової платформи для оновлення знань і методичних матеріалів, неадаптованість дистанційного навчання до специфіки галузі, а також недостатній рівень цифрової грамотності вчителів / вчительок.

У зв'язку з цим доцільним є розроблення нових або модернізація наявних цифрових платформ, що сприятимуть швидкому оновленню навчального змісту та доступу до якісних навчально-методичних матеріалів. Важливо, щоб ці ресурси враховували новітні європейські рамки, міжнародні та вітчизняні розробки і рекомендації. Окрему увагу слід приділити підвищенню рівня цифрової грамотності вчителів / вчительок, що дозволить їм ефективно використовувати сучасні цифрові інструменти, адаптуватися до змін та створювати власні методичні розробки.

Рекомендації та пропозиції:

- перегляд модельних програм, що містять питання / теми сексуальної освіти, і їх оновлення з урахуванням рекомендацій міжнародних експертів щодо необхідності висвітлення певних питань завчасно (наприклад, пубертатний період) для формування психологічної готовності учнівства до таких змін, посилення спроможності протистояти проявам тиску та насильства в різних стосунках тощо;
- розроблення і забезпечення учительства методичними та навчальними матеріалами для висвітлення тем сексуальної освіти згідно з міжнародними рекомендаціями (ЮНЕСКО) та з урахуванням національного контексту для навчання дітей різного віку та з різними освітніми потребами.

Я-ОРІЄНТИРИ СОЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Адаптаційно-ігровий цикл навчання (1–2 класи)	Основний цикл навчання початкової освіти (3–4 класи)	Адаптаційний цикл базової середньої освіти (5–6 класи)	Цикл предметного навчання базової середньої освіти (7–9 класи)	Профільна середня освіта (10–12 класи)
Я знаю:				
що означає “добробут”, “здоров'я”, “безпека” та як вони пов'язані між собою	що таке умови життя та їх вплив на добробут, здоров'я, безпеку людини	складники особистого добробуту; що таке спосіб життя	складники соціального добробуту; що таке особистий розвиток і життєві вміння	права людини, пов'язані із добробутом, безпекою та здоров'ям людини, та механізми їх захисту
що відповідальна поведінка допомагає запобігати/ зменшувати ризики для добробуту (вдома, у школі, на вулиці)	правила особистої поведінки (вдома, у школі, на вулиці, в транспорті, у спілкуванні з незнайомцями)	безпечні і корисні практики поведінки, які зменшують ризики для мого життя, здоров'я, добробуту	як розпізнавати ризиковані ситуації та поведінку, пов'язані з підлітковими викликами: куріння, алкоголізм, насильство, тиск групи	принципи, цінності та норми, що лежать в основі відповідального ставлення до безпеки, здоров'я, добробуту власного та інших осіб
що таке повага, шанобливе ставлення, а ображати чи принижувати - негідно	прояви доброзичливості та прояви, тиску, неповаги, приниження щодо себе та інших осіб	що таке гідність, право на власну думку, власні інтереси та інтереси інших осіб	що таке конфлікт і протидія проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб	основи ефективної комунікації та техніки медіації в конфлікті
що таке допомога собі та іншим, до кого можна звертатись по допомогу	у яких випадках потрібна допомога дорослих, друзів або служб	як діяти в разі травми, небезпеки, конфлікту; куди звертатись по допомогу у разі потреби	правила надання допомоги (долікарської та під час конфлікту)	ознаки основних невідкладних станів та способи домедичної допомоги при них та допомога у конфліктних ситуаціях
що таке безпечна і	які небезпеки можуть	які небезпеки можуть	як оцінити рівень	які загрози можуть бути

небезпечна ситуація	бути вдома, у школі, на вулиці	бути в побуті, у транспорті, у віртуальному середовищі (булінг, шахрайство), на дозвіллі	ризик залежно від місця, компанії, обставин	прогнозованими, а які не прогнозованими/ раптовими
що деякі дії можуть бути безпечними або небезпечними для мене та інших	які мої вчинки можуть призвести до небезпеки	що мої дії в інтернеті, так само як і в реальному житті, можуть вплинути на мій добробут і безпеку інших	небезпека може виникати з різних джерел: аварія, пожежа, погані погодні умови, конфлікти в суспільстві тощо	як взаємодіють природні, техногенні, соціальні та воєнні фактори в умовах кризи чи надзвичайної ситуації
як поводитися в знайомих ситуаціях, з урахуванням правил безпеки	як розрізняти безпечні й небезпечні варіанти дій у щоденних ситуаціях; коли слід приймати відповідальні рішення	як знайти достовірну та перевірену інформацію для прийняття рішень	принципи відповідального прийняття рішень; типи рішень, які можуть стосуватися здорового способу життя, стосунків, інформаційної безпеки тощо	як будувати власну стратегію безпечної поведінки в умовах невизначеності, конфлікту інтересів, емоційного чи інформаційного тиску
основні правила безпеки; як виглядає безпечна поведінка у школі, вдома та на вулиці	що може бути джерелом небезпеки; як діяти безпечно в школі, на перерві, вдома, у дворі, в громадському транспорті	як відрізнити загрозу природного, техногенного, соціального або побутового походження	що таке свідоме дотримання правил безпеки і чому воно важливе; ознаки потенційної небезпеки, небезпечних дій або ситуацій, що можуть зашкодити собі або іншим	різновиди небезпечних ситуацій, алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях; джерела перевіреної інформації щодо загроз й безпечного реагування та дій на випередження
що корисно робити,	про що варто подумати,	що необхідно подумати,	що варто приймати	що з різних варіантів своїх дій та

щоби бути здоровим, а чого робити не варто	коли обираю корисне для здоров'я	обираючи варіанти рішень, найкраще для власного здоров'я, безпеки та добробуту	рішення та обирати дії, які допоможуть зберегти та покращити здоров'я та уникнути ризиків	рішень потрібно вибирати ті, які допоможуть вести здоровий спосіб життя та сприяти добробуту
що моє тіло змінюється і росте	що зміни в тілі є нормальним процесом, вони показують, що я расту; що на наступному етапі дорослішання також будуть зміни у моєму організмі і якими саме вони можуть бути	що моє тіло росте та розвивається і що вікові зміни це нормально; що на наступних етапах дорослішання так само будуть зміни у моєму організмі і якими саме вони можуть бути	що всі вікові зміни в організмі пов'язані між собою	що зміни в організмі є закономірними у процесі дорослішання, і що на ці зміни впливають різні фактори
що поведінка людини впливає на її здоров'я	що можна з'ясовувати, чи поведінка людини впливає добре чи погано на її здоров'я	що моя поведінка може вплинути на моє здоров'я	що існують безпечні і небезпечні для життя, здоров'я та добробуту моделі поведінки	що мої дії щодо мого здоров'я мають наслідки для життя сьогодні і в майбутньому; що можна оцінити вплив поведінки моєї та інших осіб на безпеку, життя та здоров'я, мої та інших осіб
що є речі і дії, які приносять мені задоволення та користь	що варто обирати те, що приносить мені задоволення та користь	що саме і чому у способі життя приносить мені користь і задоволення (радість)	що варто обирати такі моделі поведінки, що приносять користь і задоволення, є безпечними, для здоров'я і добробуту, мого та інших осіб	що варто аналізувати, оцінювати та коригувати власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють здоров'ю, безпеці, добробуту
що навчання триває і у школі і після школи	що навчання не закінчується після школи, люди	що важливо вчитися так, щоб не шкодити своєму здоров'ю	що маю розвивати не лише знання, а й компетентності, вміння	що світ швидко змінюється, і щоб бути успішним, потрібно навчатися впродовж усього

	навчаються все життя		розуміти себе	життя
що інформацію можна знайти у різних джерелах (підручниках, книжках, інтернеті та ін.)	де шукати потрібну інформацію (у книжках, інтернеті, в довідниках та ін.)	що не вся інформація в інтернеті та інших медіа є правдивою і потребує перевірки	деяка інформація в інтернеті та інших медіа може бути небезпечною, викривленою або маніпулятивною і використовуватися для впливу на мої думки, емоції та поведінку	принципи медіаграмотності та способи перевірки джерел, щоб виявити достовірність інформації щодо здоров'я, безпеки і добробуту
що можу робити щось важливе і для себе, і для інших	що можу ставити цілі й планувати їх досягнення, щоб робити важливе не лише для себе, а й для інших	що важливо мати цілі і щодня робити навіть невеликі кроки до їх досягнення	що можу досягати бажаного, якщо діятиму цілеспрямовано, законно і відповідально	що мої довгострокові цілі потребують системного планування, гнучкості та аналізу ризиків
що важливо уважно слухати інших	що спілкування - це не лише говорити самому/самій, а й слухати інших	що спілкування потрібне для допомоги, підтримки, співпраці, пошуку рішень	що різні стилі спілкування можуть як допомагати, так і шкодити моєму стану та стосункам з іншими	сучасні стратегії комунікації, які допомагають досягти взаєморозуміння та спільного результату
що гривня - це наша національна валюта, як виглядають монети, банкноти	що гроші потрібно використовувати розумно й відповідально	що ресурси - це не лише гроші. вода, енергія й речі, а й мій час, сили, здоров'я	що на мої потреби впливають не лише те, чого я хочу, а й мої можливості, ситуація в суспільстві та моральні принципи	як матеріальні й культурні цінності впливають на моє здоров'я, безпеку, добробут і стосунки з іншими
що вчитися - це важливо для мого майбутнього	що сумлінно вчитися - це важливо	планувати майбутнє і як це допомагає мені досягати своїх цілей, краще розуміти себе	мої знання, здібності та звички впливають на те, яким буде моє особисте і професійне життя	що моє майбутнє може мати кілька сценаріїв, тому важливо передбачати ризики та бути готовим до змін

що в команді всі рівні	що спільна робота це коли ми разом досягаємо спільної цілі	що робота в команді вимагає відкритого спілкування, вміння вирішувати конфлікти й ухвалювати спільні рішення	в команді кожен виконує свою роль, всі ролі і внесок кожного важливі для досягнення спільної мети	що ефективна командна робота базується на довірі, взаємоповазі, рівноправності та спільній відповідальності
що є правила поважного ставлення до інших і їх треба дотримуватися	що мої вчинки мають бути етичними і в школі, і вдома	що інші можуть мати свої думки, почуття, традиції або особливі потреби, які відрізняються від моїх	дотримання етичних норм робить спілкування і життя безпечнішим та сприяє довірі, взаємоповазі й злагоді між людьми	що етична поведінка ґрунтується на правах людини, повазі, справедливості та загальнолюдських цінностях
що важливо допомагати іншим	що волонтерство це коли люди допомагають іншим без винагороди, коли ми допомагаємо своїм часом, знаннями чи діями	приклади волонтерства та доброчинності та волонтерства у моїй школі громаді	волонтерство це моя добровільна залученість яка допомагає розв'язувати важливі задачі суспільства та підтримує тих, хто цього потребує	що доброчинність і волонтерство — це форми соціальної відповідальності, які впливають на добробут суспільства
			що для досягнення добробуту важливо планувати свої витрати і доходи, враховуючи потреби і можливості	як застосовувати економічні знання для прийняття фінансових рішень та планування добробуту
				які чинники впливають на мій вибір майбутньої професії та освітнього шляху, і як їх аналізувати
Я розумію:				
що здоров'я і безпека людини впливають на добробут та навпаки	що умови життя мають вплив на добробут, здоров'я, безпеку	що складники особистого добробуту передбачають прагнення радості від життя, піклування про	що особистий розвиток і життєві вміння є необхідними складовими успішного	що захист прав людини, пов'язаних із добробутом, безпекою та здоров'ям необхідні для забезпечення соціального

	людини	здоров'я та дотримання сталого способу життя	майбутнього	добробуту
що моя поведінка впливає не тільки на моє життя, а й на життя інших людей та може принести радість чи завдати шкоди мені або іншим	що необережна поведінка, нехтування правилами безпеки або вплив шкідливих звичок може погіршити здоров'я, стати причиною нещасних випадків	що безпека - це не лише уникання нещасних випадків, а й створення здорового середовища для себе	що особиста відповідальність за здоров'я - це не лише уникнення ризиків, а й активна турбота про психоемоційний стан, стосунки, режим праці та відпочинку	що відповідальність за безпеку - частина громадянської зрілості, а моя поведінка впливає не тільки на моє життя, а й на життя близьких, громади, суспільства
що маю право на повагу і захист, що важливо вміти сказати, чого я хочу або не хочу	чому важливо захищати себе та інших від приниження й неповаги	чому важливо поважати інших і не піддаватися тиску; які дії можуть викликати небезпеку або підвищити ризики	чому самоповага допомагає відстоювати себе та захищати інших; як активно протидіяти проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб	як мої дії відображають мою повагу до прав і гідності людини
що потрібно робити, коли мене або іншу дитину ображають	коли допомога потрібна мені, а коли іншим, і як це помітити	чому важливо не бути байдужим і діяти відповідно до ситуації	наскільки важливо оцінювати свої сили і не нашкодити при допомозі	як оцінити ризики для життя і здоров'я у критичній ситуації
чому потрібно уникати небезпечних ситуацій	що не всі небезпеки видно одразу й вони можуть виникнути через неухважність, порушення правил, несправність предметів	що навіть звичні дії можуть нести загрозу, якщо не враховувати обставини: час доби, компанію, власний стан, технічні умови тощо	що соціальний статус, вік, стать, життєвий досвід впливають на мою вразливість і мені слід діяти відповідно до ситуації	як знання типів загроз і алгоритмів дій дає змогу швидше адаптуватись і знизити наслідки небезпечних ситуацій

	тощо			
як мої вчинки можуть впливати на мій добробут і здоров'я інших людей	що кожне моє рішення має позитивні чи негативні наслідки	що перегляд небезпечного контенту, поширення фейків, кібертравля або нехтування інформаційною безпекою мають наслідки	що не існує простих ситуацій, різні фактори можуть посилювати ризики або створювати нові	що аналіз і прогнозування - це інструменти реального впливу на зниження ризиків
що мої дії мають бути корисними і не шкодити іншим	що моє рішення має вплив на мене і людей навколо	що правильне рішення базується не на емоціях, а на фактах і правилах безпеки	що безпечне рішення - це те, яке враховує і мої потреби, і ризики, і можливі наслідки	що ефективне рішення потребує аналізу джерел, логіки, емоційного самоконтролю і передбачення наслідків
чому важливо дослухатись до порад дорослих і діяти за інструкцією в небезпечних ситуаціях	як діяти безпечно самостійно в знайомих місцях: вдома, у школі, на дитячому майданчику	чому важливо діяти за певним алгоритмом у надзвичайних ситуаціях; що правильні дії можуть урятувати життя або допомогти іншим	що безпечна поведінка включає не тільки уникнення загроз, а й активне запобігання ризикам (відповідальне ставлення до правил, ініціативність у дотриманні безпеки); що краще запобігти небезпеці, ніж мати справу з її наслідками	як щоденні дії, звички та рішення впливають на рівень безпеки мого життя та життя інших; що безпечна поведінка - це не лише уникнення загроз, а й активне створення безпечного середовища через особисту ініціативу, командну взаємодію та громадянську свідомість
що дії та звички можуть бути як корисними, так і шкідливими для здоров'я	що необхідно обмірковувати власний вибір на користь корисних звичок для здоров'я	що наслідки кожного рішення для мого здоров'я, безпеки та загального добробуту можуть бути різні	які будуть наслідки вибору з варіантів моїх дій на користь здорового способу життя і зниження ризиків	які наслідки вибору з альтернативних дій на користь розвитку і формування здорового способу життя

як власний організм змінюється і важливо прийняти ці зміни	як моє тіло змінюється і я це приймаю з розумінням як з часом дорослішання продовжаться зміни у моєму організмі і що саме зміниться	які саме зміни відбуваються в моєму організмі з віком і вони означають, що я здоровий і розвиваюсь	які саме вікові зміни відбуваються в організмі у їх взаємозв'язку	якими можуть бути вікові зміни власного організму і розуміння цих змін як закономірного процесу дорослішання і розвитку, зумовленого різними факторами
що поведінка людини може як добре впливати на її здоров'я, так і завдавати здоров'ю шкоди	як можна проаналізувати, як (чи) поведінка людини впливає на її здоров'я	як саме моя поведінка може вплинути на моє здоров'я	якими є основні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки	якими можуть бути наслідки моїх дій щодо мого здоров'я для життя сьогодні і в майбутньому; як саме можна оцінити вплив поведінки моєї та інших осіб на безпеку, життя та здоров'я, мої та інших осіб
що саме приносить мені задоволення та користь	що саме краще обирати, щоб це приносило мені задоволення та користь	що саме і чому у способі життя приносить мені користь і задоволення (радість)	які моделі поведінки, що приносять користь і задоволення, варто обирати, щоб це було безпечно, корисно для здоров'я і добробуту, мого та інших осіб	як саме аналізувати, оцінювати та коригувати власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють збереженню здоров'я, безпеки, добробуту
що треба вчитися щодня і старатися організовувати своє навчання	що моє відповідальне ставлення до навчання допомагає мені досягати цілей	що можу навчатися з гаджетами і водночас дбати про своє здоров'я і самопочуття.	що кожна людина має свої особливості й здібності, які потрібно враховувати для успішного навчання	що створення власної освітньої траєкторії вимагає самоаналізу, розуміння моїх цілей, потреб і викликів суспільства

що важливо уважно читати і думати про прочитане	що треба читати уважно, щоб зрозуміти, чи ця інформація є те, що я шукаю	що важливо перевіряти джерела інформації для безпеки, збереження здоров'я і добробуту	що важливо перевіряти джерела інформації, аналізувати зміст і не приймати інформацію на віру, особливо, якщо вона викликає сумніви або сильні емоції	як маніпуляції, фейки, прихована реклама можуть впливати на мої рішення, добробут і безпеку як мою, так і інших, тому важливо перевіряти, перш ніж їй довіряти
що добрі справи приносять радість і тим, хто їх робить, і тим, для кого вони	що мої дії можуть допомогти іншим і зробити світ кращим	що мої бажання і потреби мають узгоджуватись із можливостями як моїми, так і інших людей	що життєстійкість, наполегливість і віра в себе допомагають долати труднощі і досягати цілей	як наполегливість, здатність до самостійного ухвалення рішень і законні способи дії впливають на мій успіх, добробут, майбутнє
що спілкування має бути корисним і приємним	що варто вміти слухати і приймати поради, щоб ставати кращим	що важливо вчитися спілкуватися ефективно і поважати особистий простір інших	чому важливо вміти уважно слухати, розуміти позицію іншої людини, спілкуватися конструктивно та вміти запобігати й розв'язувати конфлікти	як мої емоції, слова і поведінка впливають на спілкування, стосунки і безпеку інших
що гроші не з'являються самі собою, і дорослі докладають багато зусиль, щоб їх заробити	чому важливо бути ощадливим і обдуманно споживати товари, послуги, ресурси	надмірне споживання це не лише про сміття та шкоду довкіллю, а й про зайві витрати власних грошей	що ресурси, як власні, так і природні, не можна використати безкінечно і треба дбати про сталий розвиток	що свідоме споживання – це спосіб дбати про своє майбутнє та навколишній світ
що знання допоможуть мені стати тим, ким я хочу	що для досягнення цілей потрібно мати план і докладати зусиль	що мій розвиток у навчанні, хобі, спорті чи творчості) допомагає мені стати кращим/кращою в тому, чим я займаюся	що для досягнення мети мені потрібно знати свої сильні й слабкі сторони та бути готовим працювати над собою, самостійно розвиватися	що зміни — це частина життя, а адаптивність та здатність використовувати свої знання та вміння допомагають досягати цілей навіть у в умовах змін
що треба поважати кожного члена команди	що у команді важливо разом вирішити, що	коли ми працюємо разом, і важливо вміти керувати	що маю розвивати вміння слухати і	що моя участь у команді впливає на результат, і важливо

	будемо робити	своїми емоціями і мирно вирішувати непорозуміння	розуміти інших інших, знаходити спільне рішення й запобігати конфліктам у спільній роботі	враховувати знання, вміння й прагнення кожного
що важливо бути чесним/чесною і ввічливим/ввічливою	що мої вчинки впливають на інших людей	поважати думку людини, навіть якщо вона не збігається з моєю, і підтримати тих, кому складніше	що мої вчинки мають наслідки, тому я беру відповідальність за свої дії перед собою та іншими	як порушення етичних норм або дискримінація можуть завдати шкоди людям, суспільству і добробуту
що добрі вчинки роблять людей щасливішими	допомога буває потрібна не тільки близьким, а й іншим людям	волонтерство це важливий спосіб бути корисним суспільству і проявляти себе	волонтерство змінює не лише тих, кому я допомагаю,, а й мене, адже надає можливість здобувати цінні знання і вміння	як мій внесок у добродійні проекти може покращити життя інших і підтримати спільні цінності
			як обачливе ставлення до грошей допомагає уникнути фінансових труднощів	що обгрунтовані фінансові рішення допомагають досягати цілей і уникати ризиків
				що важливо обирати професійні шляхи, які відповідають моїм здібностям, цінностям і реаліям ринку праці
Я можу:				
приносити радість собі та близьким щоб поліпшувати добробут свій та інших	піклуватись про своє здоров'я (корисні звички), надавати допомогу (умови життя) для добробуту свого та близьких	дотримуватись правил сталого способу життя для поліпшення добробуту свого і громади	дбати про особистий розвиток і розвиток життєвих умінь для успішного майбутнього і добробуту	дотримуватись прав людини, пов'язаних із добробутом, безпекою та здоров'ям, що необхідно для забезпечення соціального добробуту

дотримуватись відповідальної поведінки; виконувати інструкції у ситуаціях небезпеки чи невизначеності	обирати безпечніші варіанти поведінки, навіть якщо друзі пропонують ризиковану гру; пояснити, чому обираю безпеку	самостійно ухвалювати рішення щодо безпечної поведінки; відмовлятися від шкідливих пропозицій; застосовувати принципи самоконтролю й самозахисту	аргументовано відстоювати свою позицію щодо безпеки; допомагати іншим ухвалювати безпечні рішення; діяти відповідно до ситуації ризику	ухвалювати життєві рішення, які зменшують ризики для мене й оточення; будувати власну життєву стратегію добробуту на засадах свободи, гідності, взаємоповаги
сказати «стоп» або звернутися до дорослого по допомогу	звернутися по допомогу до дорослих або зупинити словами неповагу чи принижуючу поведінку	сказати «ні», коли мене змушують робити те, що не є корисним, або принижують	висловити свою думку, коли бачу несправедливість, а також коли вона відрізняється від думки більшості	захищати себе і допомагати іншим через звернення, петиції, громадські ініціативи
покликати дорослого, попросити про допомогу, бути поруч із тим, хто засмучений	допомогти, коли бачу небезпеку; розпізнати, коли потрібна підтримка	надати першу допомогу при порізах, опіках, непритомності або у разі інших ушкоджень; викликати «швидку», поліцію чи повідомити дорослих у критичній ситуації	надати долікарську допомогу у невідкладних ситуаціях (зупинити кровотечу, виконати серцево-легеневу реанімацію, заспокоїти постраждалого, викликати екстрені служби)	надати домедичну допомогу згідно з протоколом у разі критичної ситуації; викликати екстрені служби та забезпечити безпеку до прибуття медиків
		визначити, коли і яку допомогу потрібно надати в конфлікті (допомогти заспокоїтися, підтримати розмовою, порадити звернутися до дорослих чи фахівців)	оцінити ситуацію конфлікту, виявити потребу в допомозі та надати її (підтримати морально, допомогти домовитися, звернутися по фахову допомогу або втрутитися	визначити конфлікт на ранньому етапі та допомогти іншим запобігти його загостренню

			конструктивно)	
визначити, що є небезпечним для мене (вогонь, незнайомці, отруйні речовини)	визначити можливі небезпеки в знайомих місцях, передбачити, як уникнути їх, запропонувати безпечний варіант дії для попередження небезпеки	оцінити ситуацію, виявити ознаки потенційної небезпеки і вжити простих заходів безпеки	проаналізувати ситуацію і зробити вибір (уникнути, змінити, звернутись до дорослих або до служб підтримки)	оцінити потенційну ситуацію, порівняти її з аналогами, підготувати себе та близьких до можливих дій, відреагувати відповідно до плану або алгоритму
пояснити, чому важливо дотримуватись правил вдома, у школі чи на вулиці, щоб не наразити себе та інших на небезпеку	передбачити, що може трапитися внаслідок певної дії або бездіяльності, і пояснити це іншим	передбачити ризики перед тим, як щось сказати, опублікувати чи зробити, особливо у цифровому середовищі	передбачити можливі наслідки конкретної події чи ситуації, враховуючи умови, місце, людей і час	застосувати алгоритми оцінки ризику, критичне мислення, джерела даних та експертні думки, щоб зробити обґрунтований прогноз
описати, як правильно діяти, коли щось сталося (хтось упав, загубився, відкрився кран тощо)	вибрати кращу дію з кількох варіантів, щоб було безпечно у школі, вдома, на вулиці	зібрати потрібну інформацію, перевірити її достовірність і використати для вибору безпечного рішення	оцінити ситуацію, зважити переваги і недоліки кожного варіанта і прийняти рішення з найбільшою користю	обґрунтувати свій вибір, зокрема, у сфері здоров'я, особистої безпеки, стосунків, навчання або в умовах ризику
діяти безпечно, коли мені нагадують або допомагають	діяти самостійно, не чекаючи підказки, в знайомих ситуаціях	чітко пояснити та виконати у змодельованій ситуації, що робити при пожежі, грозі, втраті свідомості, виявленні підозрілого предмета тощо	дотримуватись правил, орієнтуватися в небезпечній ситуації, за потреби звернутись по допомогу	не тільки діяти безпечно, а й вплинути на інших, щоб уникнути небезпеки (наприклад, зупинити друга, зробити зауваження)
розпізнавати корисні і шкідливі звички для здоров'я	обирати корисні звички для власного здоров'я і відмовлятися від	обмірковувати рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого	обирати альтернативні дії та приймати рішення на користь здорового	обмірковувати альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності,

	шкідливих	добробуту	способу життя і зниження ризиків	формування здорового способу життя
помічати і розрізняти зміни у власному організмі	вирізняти, розуміти і сприймати зміни у своєму організмі розуміти, які зміни в моєму організмі відбудуться на наступному етапі дорослішання	вирізняти вікові зміни в організмі і пояснювати їх як ознаку здоров'я та розвитку	аналізувати різні вікові зміни організму і пояснювати їх у взаємозв'язку	сприймати вікові зміни власного організму як закономірний процес дорослішання і розвитку
розуміти, що поведінка людини може як добре впливати на її здоров'я, так і завдавати здоров'ю шкоди	аналізувати, як саме і чому поведінка людини може впливати добре чи погано на її здоров'я	усвідомлювати чому і як моя поведінка впливає на моє здоров'я	визначати основні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки	усвідомлювати наслідки моїх дій щодо мого здоров'я для життя сьогодні і в майбутньому оцінювати вплив поведінки моєї та інших осіб на безпеку, життя та здоров'я, мої та інших осіб
розрізняти, що саме приносить мені задоволення та користь	обирати, щоб саме приносить мені задоволення та користь	аналізувати, що саме і чому у способі життя приносить мені користь і задоволення (радість)	обирати такі моделі поведінки, що приносять користь і задоволення, і які є безпечними, корисними для здоров'я і добробуту, мого та інших осіб	аналізувати, оцінювати та коригувати власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють збереженню здоров'я, безпеки, добробуту
самостійно пригадати, що треба зробити для навчання, вчитися крок за кроком	планувати свій день так, щоб мати час і для навчання, і для відпочинку	розподіляти час так, щоб мати час і для навчання, і для відпочинку і обирати ефективні для мене способи навчання	самостійно обирати способи навчання, використовувати свої сильні сторони і таланти для досягнення цілей	самостійно або разом з іншими організовувати своє навчання, обирати методи, ресурси й визначати пріоритети мого розвитку

знайти цікаве в книжці або на сайті, який я вже знаю	самостійно обирати джерела, які я вже знаю, і перевіряти, чи там є необхідна мені інформація	знаходити потрібну інформацію в різних джерелах, порівнювати її, перевіряти і критично оцінювати	порівнювати різні джерела, та інформацію, аналізувати й обирати найнадійніші	розпізнати фейки, приховану рекламу, шкідливий контент і не поширювати його далі.
зробити щось корисне, і старатися це виконати	придумати і втілити ідеї, які корисні мені та людям навколо	визначити чого саме хочу досягти, поставити ціль, скласти короткий план дій, щоб це реалізувати (в навчанні, спорті, побуті тощо)	самостійно розробити план дій, визначити мотивацію і крок за кроком йти до мети, навіть якщо щось не виходить з першого разу	ставити перед собою довгострокові цілі, складати плани, адаптуватися до змін і діяти в умовах невизначеності
вислухати друга і не перебивати його	спокійно слухати думку інших, навіть якщо вона відрізняється від моєї	активно слухати, підтримувати людей через спілкування, спілкуватися етично і запобігати конфліктів	слухати уважно, етично уточнювати думку співрозмовника, ефективно обмінюватися зворотним зв'язком і шукати конструктивні способи вирішення конфліктів	керувати власним емоційним станом, обирати стратегію комунікації та досягати домовленостей без конфліктів
розпізнати монети й купюри і планувати, на що можу витратити кишенькові гроші	економити воду, електроенергію, час, гроші	обрати якісний і безпечний товар, звертаючи увагу на склад, маркування, строк придатності й інструкції	планувати свої витрати і використання ресурсів так, щоб не витратити зайвого, але мати все необхідне	обирати товари та послуги, враховуючи не лише потреби, а й екологічні, етичні, моральні чинники
старатися у навчанні щодня	уявити, ким хочу бути, і розповісти, що мені для цього потрібно з	визначити, що мені цікаво, і поставити перед собою цілі, до яких хочу йти	визначити, що мене мотивує, сформулювати свої короткострокові й довгострокові цілі, скласти гнучкий план	визначити свої пріоритети, сформулювати ієрархію цінностей, розробити власний план самореалізації та змінювати свої плани

			дій і розподілити час та ресурси розумно	відповідно до нових обставин
виконувати різну роботу, коли працюємо разом	визначити мету роботи в команді і діяти, щоб її досягти	працювати і самостійно, і в групі, слухати інших, пропонувати свої ідеї, враховувати ідеї інших й підтримувати їх	діяти в команді спільно з іншими, виконувати свої обов'язки, допомагати іншим і разом представляти нашу роботу за допомогою сучасних технологій	виконувати різні ролі в команді, вирішувати конфлікти конструктивно та підтримувати продуктивну атмосферу
діяти чесно навіть коли ніхто не дивиться	дотримуватися правил і приймати правильні рішення, навіть якщо це складно	помітити, чого потребує людина, і підтримати її з повагою, доброзичливо, враховуючи її особливості	діяти відповідально, помічати прояви несправедливості, дискримінації, стереотипів і не підтримувати їх	обирати етичну поведінку та поважливе ставлення до інших, навіть у складних ситуаціях
допомагати друзям і ділитися з іншими	долучатися шкільних добродійних заходів	пропонувати свою допомогу, брати участь у шкільних добродійних заходах, виконувати завдання	взаємодіяти в команді добродійних та волонтерських проєктів і пропонувати власні ідеї, як допомогти тим, хто потребує підтримки	ініціювати та реалізовувати добродійні ініціативи, залучаючи друзів і знайомих
			складати простий фінансовий план і робити обґрунтовані вибори при витратах	моделювати фінансову поведінку, обирати легальні джерела доходу і формувати стратегії особистої зайнятості
				порівнювати різні професії та навчальні заклади, планувати свій шлях, щоб досягти бажаного
Я відчуваю:				

задоволення, коли приношу радість собі та близьким	потребу піклуватись про своє здоров'я (корисні звички), надавати допомогу (умови життя) для <i>добробуту свого та близьких</i>	відповідальність, коли дотримуюсь правил сталого способу життя для поліпшення добробуту свого і громади	впевненість, що необхідно дбати про особистий розвиток і розвиток життєвих умінь для успішного майбутнього і добробуту	обов'язок дотримуватись прав людини, пов'язаних із добробутом, безпекою та здоров'ям, що необхідно для забезпечення соціального добробуту
радість, коли вдається діяти правильно й безпечно, і тривогу або неспокій, коли щось загрожує мені чи іншим	впевненість, коли знаю, що чиню правильно і безпечно	впевненість, коли піклуюсь про свою безпеку та здоров'я	співчуття до людей, які постраждали у небезпечних ситуаціях	моральний обов'язок захищати цінності здоров'я, безпеки, прав людини у своїх діях, в інформаційному просторі, під час криз
потребу дбайливо ставитися до особистих речей; занепокоєння, коли мені або комусь боляче чи неприємно	несправедливість або дискомфорт, коли хтось когось принижує чи зневажає	необхідність підтримати друзів, коли вони стикаються з неповагою, булінгом або приниженням	співпереживання до тих, кого принижують чи виключають	обурення та внутрішню потребу змінити ситуацію, коли порушуються права
коли мені або комусь страшно, сумно, боляче, і що я не один / одна	занепокоєння, коли іншим загрожує небезпека або їх принижують	відповідальність за допомогу іншим; не панікую в ситуаціях стресу	спокій і впевненість у складних ситуаціях, коли я знаю, як діяти	відповідальність за безпеку і добробут інших у надзвичайних ситуаціях
тривогу або страх у небезпечній ситуації й розповідаю про це дорослим	впевненість, коли знаю, як діяти в небезпечній ситуації	збентеженість у незнайомій або ризикованій ситуації та готовність звернутись по допомогу	обережність у незнайомих або потенційно небезпечних ситуаціях, не ризикую без потреби	внутрішню зібраність і тривогу у небезпечних ситуаціях, але не дозволяю паніці завадити раціональним діям
ситуації, коли щось здається неправильним або небезпечним	коли ситуація потребує зупинки, щоб обдумати подальші дії, або звернутися по допомогу	що віртуальний світ не менш реальний, ніж навколишній, і там теж важливо бути обачним	наскільки важливо зберігати спокій і здатність мислити критично в умовах небезпеки	що моя здатність передбачати наслідки має значення не лише для мого добробуту, а й для громади та суспільства
коли потрібно	спокій і комфорт, коли	що відповідальність за	впевненість і	що здатний/на керувати власною

зупинитися, подумати чи запитати дорослих	прийнято правильне рішення	рішення лежить на мені, навіть якщо мені хтось щось радить	захищеність, коли рішення для безпеки, здоров'я та добробуту в різних життєвих ситуаціях відповідає моїм цінностям	поведінкою, навіть у складних чи стресових ситуаціях
що мені легше поводитися безпечно, коли мене підтримують	що коли дію правильно, бо все відбувається безпечно	впевненість, коли знаю послідовність дій у небезпечних ситуаціях природного, техногенного, соціального і побутового походження	що коли ситуація стає загрозливою я можу діяти відповідально	що відповідальний не лише за себе, а й за безпеку оточення
що мені цікаво вчитися новому	що хочу вчитися і пізнавати світ	що мені приємно бачити свої успіхи й розуміти, як я зростаю	що я вчуся для себе, щоб розкрити свій потенціал і що мій прогрес у навчанні і розвитку залежить від мого ставлення і відповідальності	відповідальність за свій розвиток і натхнення, коли бачу, як мої зусилля відкривають нові можливості
що мені цікаво дізнаватися щось нове з різних джерел	що мені цікаво самостійно шукати необхідну інформацію	що відповідаю за те, яку інформацію використовую чи поширюю	що здатність мислити критично допомагає мені уникати ризиків, хибних рішень і дій	впевненість, коли можу самостійно оцінити якість інформації, джерел та зробити усвідомлений вибір медіаконтенту
радість, коли допомагаю іншим або щось добре роблю самостійно	задоволення, коли бачу результат моєї допомоги	що досягнення навіть невеликої мети дає мені задоволення та впевненість	що з кожною спробою стаю впевненішим/впевненішою і мої досягнення приносять задоволення, коли я доклав/доклала	впевненість, коли бачу свій поступ і знаю, що навіть невдачі це досвід, який допомагає мені зростати.

			до цього зусиль	
задоволення, коли мене слухають і розуміють	себе впевнено, коли вмію висловити свою думку і вислухати думку інших	що мені комфортно спілкуватися відкрито та доброзичливо	задоволення коли вдається запобігти або залагодити конфлікт	внутрішній баланс і впевненість, коли моє спілкування сприяє порозумінню, підтримці інших
задоволення, коли можу сам/а щось купити в магазині без допомоги дорослих	відповідальність коли я сам/а ухвалюю рішення, як витратити кишенькові гроші.	мені комфортніше, коли я контролюю власні витрати і не піддаюся на рекламі "гачки"	що моя ощадливість допомагає зберегти ресурси, довкілля і навіть покращує мій добробут	відповідальність за свій вибір і задоволення, коли моє споживання корисне і для мене, і для суспільства.
радість, коли вчуся і дізнаюся щось нове	що надихаюся мріями та думками про майбутнє	що мені подобається вдосконалюватися в тому, що мені цікаво	що впевненість у своїх діях зростає, коли я дію цілеспрямовано, відповідно до власного досвіду, цінностей і інтересів	натхнення та впевненість, коли бачу перспективи мого розвитку і створюю реальний план дій для свого майбутнього
задоволення, коли ми працюємо разом із друзями	задоволення, коли ми досягаємо мети і долаємо труднощі разом із друзями	мені цікаво знайомитися з новими людьми, налагоджувати з ними хороші стосунки, співпрацювати доброзичливо і результативно	що встановлення емоційного контакту з членами команди робить нашу співпрацю більш приємною й ефективною	задоволення та впевненість, коли ми досягаємо спільної мети завдяки злагодженій роботі та підтримці одне одного
задоволення, коли вчиняю добре	впевненість, коли поведжуся чесно і справедливо	що мені приємно, коли мене розуміють і приймають, і я хочу так само ставитися до інших	що етичне та доброзичливе середовище у школі, дома залежить і від моєї поведінки і ставлення	відповідальність за свої дії та емоційний дискомфорт, коли бачу несправедливе ставлення до інших
що робити добрі справи це приємно і правильно	радість через те, що мої дії приносять користь іншим	що моя допомога важлива, і мені радісно, коли бачу, що іншим стало краще завдяки моїй	повагу до себе, коли волонтеру, адже мої дії змінюють щось на краще	гордість і натхнення, коли бачу результат нашої допомоги та вдячність людей

		допомозі		
			впевненість, коли можу сам/сама керувати своїми фінансами розумно	відповідальність за свої фінансові рішення і задоволення, коли можу впливати на власний добробут
				впевненість, коли знаю, що сам/а обираю свій шлях і він відповідає моїм інтересам і можливостям
що можу розрізнати корисні і шкідливі звички	дію корисних звичок на мій організм	що рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту впливають на моє життя	здатність діяти та приймати рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків	здатність визначати альтернативи власних дій та рішень для подальшої успішної життєдіяльності і формування здорового способу життя
що і як змінюється в моєму організмі	що моє тіло росте і змінюється здатність розуміти, які саме зміни відбудуться в організмі у подальшому	що вікові зміни в організмі відбуваються і сприймаю їх як ознаку здоров'я та розвитку	здатність сприймати та аналізувати різні вікові зміни організму у взаємозв'язку	важливість вікових змін власного організму як закономірний процес, пов'язаний із дорослішанням і розвитком
що важливо розуміти, що поведінка людини може як добре впливати на її здоров'я, так і завдавати здоров'ю шкоди	свою здатність аналізувати, як саме і чому поведінка людини може впливати добре чи погано на її здоров'я	що важливо усвідомлювати, чому і як саме моя поведінка впливає на моє здоров'я	здатність визначати основні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки	важливість усвідомлювати наслідки своїх дій щодо здоров'я, адже вони впливають на моє життя сьогодні і в майбутньому здатність оцінювати вплив поведінки моєї та інших осіб на безпеку, життя та здоров'я, мої та інших осіб

коли і що саме приносить мені задоволення, а що - ні	задоволення і відповідальність, коли обираю те, що мені подобається і приносить користь	що важливо розуміти, що саме і чому у способі життя приносить мені користь і задоволення (радість)	відповідальність, щоб обирати такі моделі поведінки, що приносять користь і задоволення, і які є безпечними, корисними для здоров'я і добробуту, мого та інших осіб	необхідність і важливість аналізувати, оцінювати та коригувати власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють збереженню здоров'я, безпеки, добробуту
Я ціную:				
піклування про мене, моє життя і добробут	свій внесок у підтримку власного здоров'я (корисні звички), допомогу (умови життя) для створення добробуту мого та близьких	відповідальне ставлення до забезпечення сталого способу життя для поліпшення добробуту свого і громади	підтримку особистого розвитку і розвитку життєвих умінь для успішного майбутнього і добробуту	обов'язок дотримуватись прав людини, пов'язаних із добробутом, безпекою та здоров'ям, що необхідно для забезпечення соціального добробуту
допомогу та поради дорослих, які дбають про мою безпеку, і намагаюся сам дбати про себе	правила безпеки як важливий орієнтир у повсякденному житті, який допомагає мені уникати небезпек	звички і поведінку, що сприяють безпеці та добробуту	взаємну турботу, відповідальне ставлення до себе й інших як основу довіри в суспільстві	людське життя, гідність, спільні зусилля заради добробуту, усвідомлюючи свій внесок у розвиток здорового суспільства
доброту, справедливість і повагу до себе та друзів	повагу до себе та інших, дружню й підтримуючу атмосферу у спілкуванні	власну гідність, повагу до себе та до інших	чесне ставлення, підтримку і рівність	людську гідність, свободу вибору і право бути собою
дружбу, підтримку, готовність допомогти	взаємодопомогу, турботу про інших, безпечну поведінку	людське життя, доброзичливе ставлення, силу небайдужості	безпеку, людяність, готовність до дій та взаємну підтримку	роль обізнаності, взаємоповаги та рішучості у складних ситуаціях
уважність, обережність,	знання правил і навички	вміння прогнозувати	збалансованість:	стійкість, солідарність,

дотримання правил як запоруку власної безпеки	передбачати ситуації, які можуть нашкодити здоров'ю або життю	наслідки дій як умову відповідального життя	прагнення до свободи і водночас - до безпеки, відповідальність за власні дії	критичне мислення як основи виживання в умовах небезпеки
турботу про безпеку свою та інших людей	вміння думати наперед і приймати рішення, які допомагають уникнути небезпеки або допомогти іншим	здорові інформаційні звички та відповідальне користування цифровими засобами	компетентність і готовність заздалегідь оцінити загрози, щоб діяти безпечно та розумно	інформованість, відповідальність і громадянську зрілість як умови для виживання і процвітання в складному світі
правильні рішення, які допомагають зберігати спокій, здоров'я і добрі стосунки з іншими	вміння робити вибір, який допомагає уникати неприємностей та піклуватися про себе	усвідомлений вибір, який базується на знаннях, а не на випадковості або думках інших	автономію, тобто здатність самостійно робити вибір і нести за нього відповідальність	стратегічне мислення, критичний підхід до вибору та етичну відповідальність за власні дії
приклади правильної поведінки, які допомагають мені бути в безпеці	свою здатність самостійно дбати про себе в різних умовах	готовність діяти швидко й правильно у складній ситуації	власну здатність реагувати доречно на ситуації в побуті, закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях та звертатися за підтримкою, коли це потрібно	проактивну поведінку, коли можна змінити ситуацію до того, як станеться щось небезпечне
уміння розпізнавати корисні і шкідливі звички для підтримки власного здоров'я	уміння приймати рішення щодо вибору дій, корисних для здоров'я	здатність вирізняти та пояснювати вікові зміни в організмі, які є ознаками здоров'я та розвитку	уміння вибирати альтернативні дії та приймати рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків	здатність визначати альтернативи власних дій та рішень щодо формування здорового способу життя для подальшої життєдіяльності і добробуту
уміння помічати зміни у власному організмі	здатність спостерігати за змінами у своєму організмі, розуміти і сприймати їх	здатність усвідомлювати наслідки впливу власної поведінки на стан здоров'я	здатність сприймати та аналізувати у взаємозв'язку різні вікові зміни організму	уміння сприймати вікові зміни власного організму як вплив різних факторів і закономірний процес дорослішання і розвитку

	уміння орієнтуватися у змінах, які відбуватимуться в організмі на наступному етапі дорослішання			
знання про те, що поведінка людини може як добре впливати на її здоров'я, так і завдавати здоров'ю шкоди	уміння аналізувати, як саме і чому поведінка людини може впливати добре чи погано на її здоров'я	знання та свою здатність усвідомлювати наслідки впливу моєї поведінки на моє здоров'я	знання про основні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки людини	здатність усвідомлювати наслідки моїх дій щодо мого здоров'я для життя сьогодні і в майбутньому; вміння оцінювати вплив поведінки моєї та інших осіб на безпеку, життя та здоров'я, мої та інших осіб
свою здатність розуміти, що саме приносить мені задоволення та користь	що обираю те, що приносить мені задоволення та користь	знання про різні аспекти у способі життя, які приносять мені користь і задоволення (радість), та здатність їх аналізувати	що роблю вибір на користь тих моделей поведінки, які приносять користь і задоволення, і які є безпечними, корисними для здоров'я і добробуту, мого та інших осіб	можу аналізувати, оцінювати та коригувати власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють збереженню здоров'я, безпеки, добробуту
коли я знаю, як розв'язати завдання, бо навчився/навчилася цьому у школі	я використовую знання, щоб долати труднощі та допомагати іншим	коли навчання та розвиток допомагають мені ставати впевненішим і досягати цілей	що можу усвідомлено вчитися з користю для себе, і те, що моя унікальність і мої особливості - це моя сила	свободу обирати, вчитися й розвиватися у власному темпі і відповідно до власних пріоритетів
коли мені доброзичливо	вмію пояснити щось	моє вміння знаходити	що вмію захищати себе	свою здатність критично

пояснюють незрозуміле	іншим і допомогти іншим своїми знаннями і вміннями	достовірні факти і не потрапити на фейк чи рекламу, що вводить в оману	від шкідливого, небезпечного та маніпулятивного контенту	мислити, захищати себе та інших від дезінформації і впливу маніпуляцій в медіа
коли можу зробити щось добре для інших	добрі справи, які ми робимо разом з друзями	дії свої та інших людей, які змінюють щось на краще не тільки в моєму житті, а й у житті інших людей	вміння зібратися, навіть після невдач, зробити аналіз помилок і діяти	можливість досягати результатів завдяки набутим знанням і досвіду
коли ми з друзями спілкуємося дружньо	коли інші мені допомагають і підтримують, якщо мені сумно	доброзичливе та підтримувальне спілкування	конструктивний зворотній зв'язок, поради або зауваження, які допомагають мені побачити свої помилки та стати кращим/кращою	мої вміння, які допомагають вирішувати складні ситуації й підтримувати позитивне середовище
що мені довіряють і дозволяють вибирати, на що витратити гроші	коли зберігаю кишенькові гроші на щось важливе	коли можу знайти спосіб використати щось повторно замість того, щоб викидати	коли ми з друзями знаходимо цікаві способи давати речам друге життя, щось придумуємо для збереження і примноження ресурсів	здатність робити обдумані покупки та підтримувати сталі практики, що сприяють здоровому способу життя
коли мої я щось зробив/зробила і бачу результат цієї роботи	коли я намагаюся щось робити і у мене все виходить	результати моєї роботи над собою, навіть невеличкі	коли мої зусилля сприяють не лише моєму розвитку, а й добробуту моєї родини, оточення	ціную власний внесок і внесок інших у волонтерську роботу та зміни на краще
коли в команді я допомагаю іншим і	коли під час співпраці ми підтримуємо одне	коли кожен у команді може висловитися, бути	коли працюю в команді так, щоб важливими	можливість творчо і співпрацювати з іншими, адже

коли інші допомагають мені	одного, домовляємось	почутим і зробити свій внесок у спільну справу	були і мої цілі, і цілі всієї команди	разом ми можемо більше — для здоров'я, безпеки та добробуту нашої спільноти
коли інші відзначають мою чесність і добрі вчинки	коли я стараюся і відповідально ставлюся до своїх справ	коли кожен має право бути собою, висловлювати свої почуття і жити без осуду та образ	коли мені вдається діяти етично, особливо у складних ситуаціях	повагу, рівність і справедливість у суспільстві
коли інші допомагають мені і коли хочу допомагати іншим	коли навіть невелика допомога може змінити настрій людини на краще	коли ми з класом чи родиною долучаємось до добродійних ініціатив і діємо разом	роль волонтерства в Україні і внесок волонтерів в допомогу людям і суспільству	можливість бути причетним/причетною до важливої справи, що змінює життя інших на краще
			своє вміння ефективно розпоряджатися грошима	відчуття впевненості, яке дає вміння розумно планувати свої фінанси
				можливість самостійно вирішувати, ким хочу бути

РЕАЛІЗАЦІЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СОЦІАЛЬНІЙ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Ключові компетентності	Адаптаційно-ігровий цикл навчання (1-2 класи)	Основний цикл навчання початкової освіти (3-4 класи)	Адаптаційний цикл базової середньої освіти (5-6 класи)	Цикл предметного навчання базової середньої освіти (7-9 класи)	Профільна середня освіта (10-12 класи)
Вільне володіння державною мовою	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до дорослих [2 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самотійно або з допомогою дорослих залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]
	обирає із запропонованих варіантів модель безпечної поведінки у повсякденних ситуаціях [2 СЗО 2.3.1]	вирішує, як діяти у повсякденних ситуаціях з користю для безпеки та добробуту [4 СЗО 2.3.1]	використовує перевірену інформацію для прийняття рішення в типових (знайомих) повсякденних ситуаціях [6 СЗО 2.3.1]	приймає рішення з користю для безпеки, здоров'я та добробуту в різних життєвих ситуаціях [9 СЗО 2.3.1]	приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО 2.3.1]
	помічає зміни у власному організмі і	спостерігає за змінами у своєму організмі,	вирізняє та пояснює вікові зміни в організмі як ознаку	сприймає та аналізує різні вікові зміни організму у	сприймає вікові зміни власного організму як

	приймає їх [2 СЗО 3.2.1]	розуміє і приймає їх [4 СЗО 3.2.1]	здоров'я та розвитку [6 СЗО 3.2.1]	взаємозв'язку [9 СЗО 3.2.1]	закономірний процес дорослішання і розвитку, зумовлений різними факторами [12 СЗО 3.2.1]
	знаходить і читає з розумінням інформацію у знайомих джерелах [2СЗО 4.2.1]	обирає і читає з розумінням інформацію у знайомих джерелах державною та/або рідною мовою [4СЗО 4.2.1]	знаходить, аналізує і перевіряє інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах [6 СЗО 4.2.1]	критично оцінює інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах, у тому числі цифрових [9 СЗО 4.2.1]	використовує принципи медіаграмотності щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1]
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги собі та іншим самостійно/за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.1]	визначає потребу в допомозі собі та іншим особам, оцінює можливості її надання [4 СЗО 1.3.1]	надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [6 СЗО 1.3.1]	надає долікарську допомогу собі та іншим особам у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1]	оцінює ризики і приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних станах відповідно до протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1]
	пояснює причиново-наслідкові зв'язки	прогнозує самостійно та/або за сприяння	прогнозує наслідки своїх дій для	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій	аналізує ризики виникнення,

	діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	демонструє самостійно або за сприяння інших осіб моделі безпечної поведінки в реальних чи змодельованих ситуаціях [2 СЗО 2.4.1]	демонструє самостійно моделі безпечної поведінки в повсякденному житті [4 СЗО 2.4.1]	пояснює послідовність дій у небезпечних ситуаціях природного, техногенного, соціального побутового і	демонструє безпечну поведінку в побуті, закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях і у разі потреби звертається по допомогу до	демонструє безпечну поведінку вдома, у закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях, запобігає виникненню небезпечних

			походження [6 СЗО 2.4.1]	дорослих [9 СЗО 2.4.1]	ситуацій різного характеру [12 СЗО 2.4.1]
	виявляє вміння слухати інших [2 СЗО 4.4.1]	сприймає критичну інформацію щодо себе та етично реагує на неї [4 СЗО 4.4.1]	досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.4.1]	корегує власну комунікативну поведінку для забезпечення конструктивної взаємодії та збереження здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1]	вибудовує стратегії комунікації щодо безпеки і добробуту [СЗО 4.4.1]
Математична компетентність	пояснює причиново-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного,

					техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	виявляє розуміння, що національна валюта- один із символів держави [2 СЗО 4.5.1]	розрізняє поширені готівкові форми грошей (монети, банкноти) та шляхи їх зберігання [4 СЗО 4.5.1]	пояснює потенціал фінансових ресурсів [6 СЗО 4.9.1]	аналізує і застосовує прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1] аналізує інформацію для подолання викликів життя, пов'язаних з використанням фінансово- економічних ресурсів для добробуту [9 СЗО 4.9.2]	розробляє стратегії подолання викликів, пов'язаних із використанням фінансовоекономічних ресурсів для добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.9.1]
	планує витрати у межах доступних ресурсів [2 СЗО 4.5.3]	планує витрати аналізуючи потреби і можливості [4 СЗО 4.5.3]	пояснює обмеженість ресурсів, необхідність ощадного ставлення та потребу повторного використання їх для здоров'я, безпеки і	усвідомлює обмеженість власних потреб фізіологічними, соціальними, моральними і духовними чинниками, критично оцінюючи надмірність потреб	розробляє стратегії подолання викликів, пов'язаних із використанням фінансово економічних ресурсів для добробуту в

			добробуту [6 СЗО 4.5.1]	[9 СЗО 4.5.1]	законний спосіб [12 СЗО 4.9.1]
Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій	розрізняє безпечні і небезпечні ситуації [2 СЗО 2.1.1]	визначає небезпечні ситуації вдома, у школі та навколишньому світі та передбачає можливість їх виникнення [4 СЗО 2.1.1]	визначає ймовірні небезпеки в повсякденному житті [6 СЗО 2.1.1]	цінює рівень ризиків у ситуації і місці, що грожують особистій безпеці відповідно до сучасного соціального розвитку [9 СЗО 2.1.1]	зіставляє прогнозовані та непередбачені небезпечні ситуації природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.1.1]
	пояснює причинно-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного,

					техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	демонструє самостійно або за сприяння інших осіб моделі безпечної поведінки в реальних чи змодельованих ситуаціях [2 СЗО 2.4.1]	демонструє самостійно моделі безпечної поведінки в повсякденному житті [4 СЗО 2.4.1]	пояснює послідовність дій у небезпечних ситуаціях природного, техногенного, соціального і побутового походження [6 СЗО 2.4.1]	демонструє безпечну поведінку в побуті, закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях і у разі потреби звертається по допомогу до дорослих [9 СЗО 2.4.1]	демонструє безпечну поведінку вдома, у закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях, запобігає виникненню небезпечних ситуацій різного характеру [12 СЗО 2.4.1]
	помічає зміни у власному організмі і приймає їх [2 СЗО 3.2.1]	спостерігає за змінами у своєму організмі, розуміє і приймає їх [4 СЗО 3.2.1]	вирізняє та пояснює вікові зміни в організмі як ознаку здоров'я та розвитку [6 СЗО 3.2.1]	сприймає та аналізує різні вікові зміни організму у взаємозв'язку [9 СЗО 3.2.1]	сприймає вікові зміни власного організму як закономірний процес дорослішання і розвитку, зумовлений різними факторами [12 СЗО 3.2.1]

	Виявляє культуру споживання визнає важливість ощадливого споживання [2 СЗО 4.5.2]	пояснює необхідність ощадливого використання ресурсів і раціонального споживання товарів та послуг [4 СЗО 4.5.2]	пояснює обмеженість ресурсів, необхідність ощадного ставлення та потребу повторного використання їх для здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.5.1]	усвідомлює обмеженість власних потреб фізіологічними, соціальними, моральними і духовними чинниками, критично оцінюючи надмірність потреб [9 СЗО 4.5.1]	демонструє свідому поведінку і раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей, орієнтуючись на власні фізіологічні, соціальні, моральні та духовні потреби [12 СЗО 4.5.1]
Інноваційність	пропонує ідеї для творення цінностей [2 СЗО 4.3.1]	планує власну діяльність для досягнення цілей, задоволення власних потреб і підтримки інших [4 СЗО 4.3.1]	діє ефективно для реалізації короткострокових цілей для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні цілей для реалізації своїх потреб, бажань та інтересів у законний спосіб [9 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.3.1]
	опановує добродійну діяльність [2 СЗО 4.3.2]	розуміє важливість добродійних дій [4 СЗО 4.3.2]	розпізнає добродійну діяльність [6 СЗО 4.10.1]	ідентифікує способи і можливість здійснення добродійності [9 СЗО 4.10.1]	ініціює, розробляє та реалізує добродійні проекти, залучає інших осіб до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1]

	пояснює важливість навчання для свого майбутнього [2 СЗО 4.6.1]	уявляє свою мету і розповідає про те, як її досягти [4 СЗО 4.6.1]	аналізує потенціал опанування різних видів діяльності [6 СЗО 4.6.1]	критично оцінює свої вміння і компетентності, виявляє наполегливість у досягненні мети [9 СЗО 4.6.1] аналізує та оцінює власні особливості і здібності для майбутнього професійного зростання, вибудовує його модель [9 СЗО 4.6.2]	моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільнодержавних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1] моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]
Екологічна компетентність	розрізняє безпечні і небезпечні ситуації [2 СЗО 2.1.1]	виявляє небезпечні ситуації вдома, у школі та навколишньому світі та передбачає можливість їх виникнення [4 СЗО 2.1.1]	визначає ймовірні небезпеки в повсякденному житті [6 СЗО 2.1.1]	оцінює рівень ризиків у ситуації і місці, що загрожують особистій безпеці відповідно до власного соціального рівня розвитку [9 СЗО 2.1.1]	зіставляє прогнозовані та непрогнозовані небезпечні ситуації природного, техногенного, соціального і воєнного походження

					[12 СЗО 2.1.1]
	пояснює причиново-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]

	демонструє самостійно або за сприяння інших осіб моделі безпечної поведінки в реальних чи змодельованих ситуаціях [2 СЗО 2.4.1]	демонструє самостійно моделі безпечної поведінки в повсякденному житті [4 СЗО 2.4.1]	пояснює послідовність дій у небезпечних ситуаціях природного, техногенного, соціального і побутового походження [6 СЗО 2.4.1]	демонструє безпечну поведінку в побуті, закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях і у разі потреби звертається по допомогу до дорослих [9 СЗО 2.4.1]	демонструє безпечну поведінку вдома, у закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях, запобігає виникненню небезпечних ситуацій різного характеру [12 СЗО 2.4.1]
	розуміє, що поведінка може позитивно чи негативно впливати на стан здоров'я людини [2 СЗО 3.3.1]	оцінює позитивний і негативний вплив поведінки на здоров'я людини [4 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки впливу індивідуальної поведінки на стан здоров'я [6 СЗО 3.3.1]	визначає основні характерні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки [9 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки власних дій щодо власного здоров'я тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1] здійснює оцінювання впливу поведінки власної та інших осіб на власні безпеку, життя та здоров'я, а також на безпеку, життя і здоров'я інших осіб [12 СЗО 3.3.2]

	Виявляє культуру споживання визнає важливість ощадливого споживання [2 СЗО 4.5.2]	Пояснює необхідність ощадливого використання ресурсів і раціонального споживання товарів та послуг [4 СЗО 4.5.2]	пояснює обмеженість ресурсів, необхідність ощадного ставлення та потребу повторного використання їх для здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.5.1]	усвідомлює обмеженість власних потреб фізіологічними, соціальними, моральними і духовними чинниками, критично оцінюючи надмірність потреб [9 СЗО 4.5.1]	демонструє свідому поведінку і раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей, орієнтуючись на власні фізіологічні, соціальні, моральні та духовні потреби [12 СЗО 4.5.1]
Інформаційно-комунікаційна компетентність	демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для добробуту [2 СЗО 1.1.1]	демонструє різноманітні практики поведінки, які запобігають або зменшують ризики для добробуту [4 СЗО 1.1.1]	демонструє прихильність до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм [6 СЗО 1.1.1]	демонструє відповідальне ставлення до безпеки, здоров'я, добробуту власного та інших осіб [9 СЗО 1.1.1]	бере на себе відповідальність за збереження, формування і розвиток власних здоров'я, безпеки та добробуту та здоров'я, безпеки і добробуту інших осіб на основі особистих і суспільнодержавних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.1] втілює в життєдіяльність оптимальні стратегії відповідальної

					поведінки для забезпечення особистого та суспільного добробуту на основі суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.2]
	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до дорослих [2 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самостійно або з допомогою дорослих залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]
	пояснює, причиново-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного

					походження [12 СЗО 2.2.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	обирає із запропонованих варіантів модель безпечної поведінки у повсякденних ситуаціях [2 СЗО 2.3.1]	вирішує, як діяти у повсякденних ситуаціях з користю для безпеки та добробуту [4 СЗО 2.3.1]	використовує перевірену інформацію для прийняття рішення в типових (знайомих) повсякденних ситуаціях [6 СЗО 2.3.1]	приймає рішення з користю для безпеки, здоров'я та добробуту в різних життєвих ситуаціях [9 СЗО 2.3.1]	приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО 2.3.1]
	демонструє самостійно або за сприяння інших осіб моделі безпечної поведінки в реальних чи змодельованих ситуаціях [2 СЗО 2.4.1]	демонструє самостійно моделі безпечної поведінки в повсякденному житті [4 СЗО 2.4.1]	пояснює послідовність дій у небезпечних ситуаціях природного, техногенного,	демонструє безпечну поведінку в побуті, закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях і у разі потреби звертається	демонструє безпечну поведінку вдома, у закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях, запобігає

			соціального і побутового походження [6 СЗО 2.4.1]	по допомогу до дорослих [9 СЗО 2.4.1]	виникненню небезпечних ситуацій різного характеру [12 СЗО 2.4.1]
	розпізнає корисні та шкідливі дії для власного здоров'я [2 СЗО 3.1.1]	обмірковує власне рішення щодо вибору дій, корисних для здоров'я [4 СЗО 3.1.1]	обмірковує альтернативні рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору [6 СЗО 3.1.1]	вибирає альтернативні дії та приймає рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків [9 СЗО 3.1.1]	визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1]
	розуміє, що поведінка може позитивно чи негативно впливати на стан здоров'я людини [2 СЗО 3.3.1]	оцінює позитивний і негативний вплив поведінки на здоров'я людини [4 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки впливу індивідуальної поведінки на стан здоров'я [6 СЗО 3.3.1]	визначає основні характерні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки [9 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки власних дій щодо власного здоров'я тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1] здійснює оцінювання впливу поведінки власної та інших осіб на власні безпеку, життя та здоров'я, а також на безпеку, життя і здоров'я

					інших осіб [12 СЗО 3.3.2]
	розпізнає вплив способу життя на самопочуття і здоров'я [2 СЗО 3.3.2]	пояснює вплив способу життя на самопочуття і здоров'я [4 СЗО 3.3.2]	аналізує причини вибору нездорової поведінки [6 СЗО 3.3.1-5]	аналізує вплив культури, мистецтва, народних традицій на формування власної безпеки, здоров'я, добробуту та безпеки, здоров'я, добробуту інших осіб [9 СЗО 3.3.1-4]	здійснює оцінювання впливу поведінки власної та інших осіб на власні безпеку, життя та здоров'я, а також на безпеку, життя і здоров'я інших осіб [12 СЗО 3.3.2]
	знаходить і читає з розумінням інформацію у знайомих джерелах державною та/або рідною мовою [2 СЗО 4.2.1]	обирає і читає з розумінням інформацію у знайомих джерелах державною та/або рідною мовою [4 СЗО 4.2.1]	знаходить, аналізує і перевіряє інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах [6 СЗО 4.2.1]	критично оцінює інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах, у тому числі цифрових [9 СЗО 4.2.1]	використовує принципи медіаграмотності щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1]
	виявляє уміння слухати інших [2 СЗО 4.4.1]	сприймає критичну інформацію щодо себе та етично реагує на неї [4 СЗО 4.4.1-1]	досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб	корегує власну комунікативну поведінку для забезпечення конструктивної взаємодії та збереження здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1]	вибудовує стратегії комунікації щодо безпеки і добробуту [12 СЗО 4.4.1]

			інших осіб [6 СЗО 4.4.1]		
Навчання впродовж життя	розуміє, що навчання – це процес, який триває все життя [2 СЗО 4.1.1]	пояснює, чому навчання – це процес, який триває все життя [4 СЗО 4.1.1]	відстежує власний поступ і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для здоров'я [6 СЗО 4.1.1]	вдосконалює (розвиває) власні розумові, емоційні, соціальні вміння для побудови власної освітньої траєкторії без шкоди для власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.1.1]	усвідомлює необхідність вибору і діє на користь навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]
	розуміє важливість організованого навчання [2 СЗО 4.1.2]	планує та організовує власне навчання, без шкоди для здоров'я [4 СЗО 4.1.2]	відстежує власний поступ і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для здоров'я [6 СЗО 4.1.1]	вдосконалює (розвиває) власні розумові, емоційні, соціальні вміння для побудови власної освітньої траєкторії без шкоди для власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.1.1]	створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації, запитів суспільства і перспектив його розвитку [12 СЗО 4.1.2]
	виявляє ініціативу і цілеспрямованість у діяльності для створення цінності для себе та інших [2 СЗО 4.3.1]	планує власну діяльність для досягнення цілей, задоволення власних потреб і підтримки інших [4 СЗО 4.3.1]	діє ефективно для реалізації короткострокових цілей для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні цілей для реалізації своїх потреб, бажань та інтересів у законний спосіб	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту в

				[9 СЗО 4.3.1]	законний спосіб [12 СЗО 4.3.1]
	пояснює важливість навчання для свого майбутнього [2 СЗО 4.6.1]	уявляє свою мету і розповідає про те, як її досягти [4 СЗО 4.6.1]	аналізує потенціал опанування різних видів діяльності [6 СЗО 4.6.1]	критично оцінює свої вміння і компетентності, виявляє наполегливість у досягненні мети [9 СЗО 4.6.1] аналізує та оцінює власні особливості і здібності для майбутнього професійного зростання, вибудовує його модель [9 СЗО 4.6.2]	моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільнодержавних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1] моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]
	дотримується правил групової роботи [2 СЗО 4.7.1]	виконує різні ролі в групі, визнаючи та поважаючи інших [4 СЗО 4.7.1]	працює самостійно або з іншими особами, виконуючи різні ролі та встановлюючи нові контакти [6 СЗО 4.7.1]	співпрацює з іншими особами для здобуття підтримки, досягнення результату діяльності, спрямованої на збереження безпеки, здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.7.1]	співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена для досягнення результату діяльності, спрямованої на

					здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.7.1]
Громадянські та соціальні компетентності	демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для добробуту [2 СЗО 1.1.1]	демонструє різноманітні практики поведінки, які запобігають або зменшують ризики для добробуту [4 СЗО 1.1.1]	демонструє прихильність до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм [6 СЗО 1.1.1]	демонструє відповідальне ставлення до безпеки, здоров'я, добробуту власного та інших осіб [9 СЗО 1.1.1]	втілює в життєдіяльність оптимальні стратегії відповідальної поведінки для забезпечення особистого та суспільного добробуту на основі суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.2]
	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до дорослих [2 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самостійно або з допомогою дорослих залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]
	підтримує бережливе ставлення до власного	відстоює необхідність бережливого	відстоює власні інтереси та інтереси	активно протидіє проявам тиску,	обстоює інтереси людини, пов'язані

	майна та майна інших осіб [2 СЗО 1.2.2]	ставлення до власного майна та майна інших осіб [4 СЗО 1.2.2]	інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження	неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.2]
	визначає потребу в допомозі собі та іншим особам, оцінює можливості її надання [2 СЗО 1.3.1]	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги собі та іншим самотійно/за сприяння інших осіб [4 СЗО 1.3.1]	надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [6 СЗО 1.3.1]	надає долікарську допомогу собі та іншим особам у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1]	оцінює ризики і приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних станах відповідно до протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1] запобігає виникненню конфліктних ситуацій у взаємодії з іншими особами, надає допомогу іншим у запобіганні та вирішенні

					конфліктних ситуацій [12 СЗО 1.3.2]
	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.2]	демонструє базові вміння для допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів [4 СЗО 1.3.2]	ідентифікує способи та можливість надання необхідної допомоги собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [6 СЗО 1.3.2]	надає необхідну допомогу собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [9 СЗО 1.3.2]	запобігає виникненню конфліктних ситуацій у взаємодії з іншими особами, надає допомогу іншим у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій [12 СЗО 1.3.2]
	розрізняє безпечні і небезпечні ситуації [2 СЗО 2.1.1]	виявляє небезпечні ситуації вдома, у школі та навколишньому світі та передбачає можливість їх виникнення [4 СЗО 2.1.1]	визначає ймовірні небезпеки в повсякденному житті [6 СЗО 2.1.1]	оцінює рівень ризиків у ситуації і місці, що загрожують особистій безпеці відповідно до власного соціального рівня розвитку [9 СЗО 2.1.1]	зіставляє прогнозовані та не прогнозовані небезпечні ситуації природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.1.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного,

					соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	демонструє самостійно або за сприяння інших осіб моделі безпечної поведінки в реальних чи змодельованих ситуаціях [2 СЗО 2.4.1]	демонструє самостійно моделі безпечної поведінки в повсякденному житті [4 СЗО 2.4.1]	пояснює послідовність дій у небезпечних ситуаціях природного, техногенного, соціального і побутового походження [6 СЗО 2.4.1]	демонструє безпечну поведінку в побуті, закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях і у разі потреби звертається по допомогу до дорослих [9 СЗО 2.4.1]	демонструє безпечну поведінку вдома, у закладі освіти, на вулиці, у громадських місцях, запобігає виникненню небезпечних ситуацій різного характеру [12 СЗО 2.4.1]
	розуміє, що поведінка може позитивно чи негативно впливати на стан здоров'я людини [2 СЗО 3.3.1]	оцінює позитивний і негативний вплив поведінки на здоров'я людини [4 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки впливу індивідуальної поведінки на стан здоров'я [6 СЗО 3.3.1]	визначає основні характерні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки [9 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки власних дій щодо власного здоров'я тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1] здійснює оцінювання впливу поведінки власної

					та інших осіб на власні безпеку, життя та здоров'я, а також на безпеку, життя і здоров'я інших осіб [12 СЗО 3.3.2]
	розуміє, що поведінка може позитивно чи негативно впливати на стан здоров'я людини [2 СЗО 3.3.1]	аналізує позитивний і негативний вплив поведінки на здоров'я людини [4 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки впливу індивідуальної поведінки на стан здоров'я [6 СЗО 3.3.1]	визначає основні характерні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки [9 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки власних дій щодо власного здоров'я тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1] здійснює оцінювання впливу поведінки власної та інших осіб на власні безпеку, життя та здоров'я, а також на безпеку, життя і здоров'я інших осіб [12 СЗО 3.3.2]
	розпізнає, що приносить задоволення та користь для особистого добробуту [2 СЗО 3.4.1]	обирає те, що приносить задоволення та користь для особистого добробуту [4 СЗО 3.4.1]	аналізує і визначає різні аспекти способу життя, що приносять користь і задоволення (радість)	свідомо обирає з урахуванням безпеки, збереження власного здоров'я і добробуту та здоров'я і добробуту інших	аналізує, оцінює та коригує власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та

			для повноцінного життя [6 СЗО 3.4.1]	осіб, моделі поведінки, що приносять користь і задоволення [9 СЗО 3.4.1]	сприяють збереженню здоров'я, безпеки, добробуту [12 СЗО 3.4.1]
	опановує добродієну діяльність [2 СЗО 4.3.2]	розуміє важливість добродієної діяльності [4 СЗО 4.3.2]	розпізнає добродієну діяльність [6 СЗО 4.10.1]	ідентифікує способи і можливість здійснення добродієності [9 СЗО 4.10.1]	ініціює, розробляє та реалізує добродієні проекти, залучає інших осіб до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1]
	виявляє емпатію та вміння слухати [2 СЗО 4.4.1]	сприймає критичну інформацію щодо себе [4 СЗО 4.4.1]	досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективного спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.4.1]	корегує власну комунікативну поведінку для забезпечення конструктивної взаємодії та збереження здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1]	вибудовує стратегії комунікації щодо безпеки і добробуту [12 СЗО 4.4.1]
	виконує різні ролі в групі, визнаючи та поважаючи інших [2 СЗО 4.7.1]	визначає мету спільної роботи, намагається досягти її [4 СЗО 4.7.1]	працює самостійно або з іншими особами, виконуючи різні ролі та	співпрацює з іншими особами для здобуття підтримки, досягнення результату діяльності,	співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена для досягнення

			встановлюючи нові контакти [6 СЗО 4.7.1]	спрямованої на збереження безпеки, здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.7.1]	результату діяльності, спрямованої на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.7.1]
Культурна компетентність	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до дорослих [2 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самотійно або з допомогою дорослих залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	обстоює інтереси людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.2]
	виявляє емпатію та вміння слухати [2 СЗО 4.4.1]	сприймає критичну інформацію щодо себе [4 СЗО 4.4.1]	досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.4.1]	корегує власну комунікативну поведінку для забезпечення конструктивної взаємодії та збереження здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1]	вибудовує стратегії комунікації щодо безпеки і добробуту та для збереження здоров'я [СЗО 4.4.1]

	розпізнає здорову етичну поведінку [2 СЗО 4.8.1]	поводиться етично, демонструючи відповідальність, сумлінність, чесність, справедливість, емпатію [4 СЗО 4.8.1]	виявляє повагу до почуттів інших людей, шанобливо ставиться до їх поглядів щодо збереження здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.8.1] толерантно і коректно ставиться до відмінностей інших осіб (захищені законом ознаки) [6 СЗО 4.8.2]	дотримується норм етики та моралі під час прийняття рішень щодо безпеки, здоров'я та добробуту [9 СЗО 4.8.1] усвідомлює, що створення цінності (безпеки, здоров'я і добробуту) має ґрунтуватися на засадах соціальної справедливості [9 СЗО 4.8.2]	демонструє і пропагує поведінку з урахуванням норм етики та моралі суспільства, суспільних цінностей, прав людини і соціальної справедливості [12 СЗО 4.8.1]
Підприємливість та фінансова грамотність	демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для добробуту [2 СЗО 1.1.1]	демонструє різноманітні практики поведінки, які запобігають або зменшують ризики для добробуту [4 СЗО 1.1.1]	демонструє прихильність до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм [6 СЗО 1.1.1]	демонструє відповідальне ставлення до безпеки, здоров'я, добробуту власного та інших осіб [9 СЗО 1.1.1]	бере на себе відповідальність за збереження, формування і розвиток власних здоров'я, безпеки та добробуту та здоров'я, безпеки і добробуту інших осіб на основі особистих і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.1]

	підтримує бережливе ставлення до власного майна та майна інших осіб [2 СЗО 1.2.2]	відстоює необхідність бережливого ставлення до власного майна та майна інших осіб [4 СЗО 1.2.2]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1] обстоює інтереси людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.2]
	розуміє, що навчання – це процес, який триває все життя [2 СЗО 4.1.1]	пояснює, чому навчання – це процес, який триває все життя [4 СЗО 4.1.1]	відстежує власний поступ і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для здоров'я [6 СЗО 4.1.1]	вдосконалює (розвиває) власні розумові, емоційні, соціальні вміння для побудови власної освітньої траєкторії без шкоди для власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.1.1]	усвідомлює необхідність вибору і діє на користь навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]
	розуміє важливість організованого навчання [2 СЗО 4.1.2]	планує та організовує власне навчання, без шкоди для здоров'я [4 СЗО 4.1.2]	відстежує власний поступ і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для здоров'я [6 СЗО 4.1.1]	вдосконалює (розвиває) власні розумові, емоційні, соціальні вміння для побудови власної освітньої траєкторії без шкоди для	усвідомлює необхідність вибору і діє на користь навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]

				власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.1.1]	створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації, запитів суспільства і перспектив його розвитку [12 СЗО 4.1.2]
виявляє ініціативу і цілеспрямованість у діяльності для створення цінності для себе та інших [2 СЗО 4.3.1]	планує власну діяльність для створення цінностей для власних потреб і підтримки інших [4 СЗО 4.3.1]	діє ефективно для реалізації короткострокових цілей для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні цілей для реалізації своїх потреб, бажань та інтересів у законний спосіб [9 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.3.1]	
опановує добродійну діяльність [2 СЗО 4.3.2]	розуміє важливість добродійних дій [4 СЗО 4.3.2]	розпізнає добродійну діяльність [6 СЗО 4.10.1]	ідентифікує способи і можливість здійснення добродійності [9 СЗО 4.10.1]	ініціює, розробляє та реалізує добродійні проекти, залучає інших осіб до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1]	
виявляє емпатію та вміння слухати [2 СЗО 4.4.1]	сприймає критичну інформацію щодо себе [4 СЗО 4.4.1]	досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до	корегує власну комунікативну поведінку для	вибудовує стратегії комунікації щодо	

			особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.4.1]	забезпечення конструктивної взаємодії та збереження здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1]	безпеки і добробуту [СЗО 4.4.1]
	виявляє культуру споживання, визнає важливість ощадливого споживання [2 СЗО 4.5.2]	пояснює необхідність ощадливого використання ресурсів і раціонального споживання товарів та послуг [4 СЗО 4.5.2]	пояснює обмеженість ресурсів, необхідність ощадного ставлення та потребу повторного використання їх для здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.5.1]	усвідомлює обмеженість власних потреб фізіологічними, соціальними, моральними і духовними чинниками, критично оцінюючи надмірність потреб [9 СЗО 4.5.1]	демонструє свідому поведінку і раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей, орієнтуючись на власні фізіологічні, соціальні, моральні та духовні потреби [12 СЗО 4.5.1]
	пояснює важливість навчання для свого майбутнього [2 СЗО 4.6.1]	уявляє свою мету і розповідає про те, як її досягти [4 СЗО 4.6.1]	аналізує потенціал опанування різних видів діяльності [6 СЗО 4.6.1]	критично оцінює свої вміння і компетентності, виявляє наполегливість у досягненні мети [9 СЗО 4.6.1] аналізує та оцінює власні особливості і здібності для	моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільнодержавних

				майбутнього професійного зростання, вибудовує його модель [9 СЗО 4.6.2]	х (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1] моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]
	виявляє розуміння, що національна валюта- один із символів держави [2 СЗО 4.5.1]	розрізняє готівкову та безготівкову форми оплати [4 СЗО 4.5.1]	пояснює потенціал фінансових ресурсів [6 СЗО 4.9.1]	аналізує і застосовує прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1] аналізує інформацію для подолання викликів життя, пов'язаних з використанням фінансово- економічних ресурсів для добробуту [9 СЗО 4.9.2]	розробляє стратегії подолання викликів, пов'язаних із використанням фінансово- економічних ресурсів для добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.9.1]

РЕАЛІЗАЦІЯ НАСКРІЗНИХ УМІНЬ У СОЦІАЛЬНІЙ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Наскрізнi вiмiння	Адаптацiйно-iгровий цикл навчання (1-2 класи)	Основний цикл навчання початкової освіти (3-4 класи)	Адаптацiйний цикл базової середньої освіти (5-6 класи)	Цикл предметного навчання базової середньої освіти (7-9 класи)	Профiльна середня освіта (10-12 класи)
Читати з розумінням	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до дорослих [2 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самостійно або з допомогою дорослих залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]
	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.1]	визначає потребу в допомозі собі та іншим особам, оцінює можливості її надання [4 СЗО 1.3.1]	надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [6 СЗО 1.3.1]	надає долікарську допомогу собі та іншим особам у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1]	оцінює ризики і приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних станах відповідно до протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1]
	пояснює причиново-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного,

	безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1]
	описує, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя та добробуту [2 СЗО 2.3.1]	вирішує, як діяти у повсякденних ситуаціях з користю для безпеки [4 СЗО 2.3.1]	використовує перевірену інформацію для прийняття рішення в типових (знайомих) повсякденних ситуаціях [6 СЗО 2.3.1]	приймає рішення з користю для безпеки, здоров'я та добробуту в різних життєвих ситуаціях [9 СЗО 2.3.1]	приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО 2.3.1]
	знаходить і читає з розумінням інформацію у знайомих джерелах [2СЗО 4.2.1]	обирає і читає з розумінням інформацію у знайомих джерелах [4 СЗО 4.2.1]	знаходить, аналізує і перевіряє інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах [6 СЗО 4.2.1]	критично оцінює інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах, у тому числі цифрових [9 СЗО 4.2.1]	використовує принципи медіаграмотності щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1]
	виявляє розуміння, що національна валюта- один із символів держави [2 СЗО 4.5.1]	розрізняє готівкову та безготівкову форми оплати [4 СЗО 4.5.1]	пояснює потенціал фінансових ресурсів [6 СЗО 4.9.1]	аналізує і застосовує прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1] аналізує інформацію для подолання викликів життя, пов'язаних з використанням	розробляє стратегії подолання викликів, пов'язаних із використанням фінансовоекономічних ресурсів для добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.9.1]

				фінансово-економічних ресурсів для добробуту [9 СЗО 4.9.2]	
Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до дорослих [2 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самостійно або з допомогою дорослих залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]
	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.1]	визначає потребу в допомозі собі та іншим особам, оцінює можливості її надання [4 СЗО 1.3.1]	надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [6 СЗО 1.3.1]	надає долікарську допомогу собі та іншим особам у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1]	оцінює ризики і приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних станах відповідно до протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1] вміє надати інформаційно-консультаційну підтримку щодо застосування відповідних протоколів і алгоритмів надання

					домедичної допомоги та роботи українських і міжнародних служб допомоги [12 СЗО 1.3.1-3 П]
	пояснює причиново-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1]
	розпізнає корисні та шкідливі дії для власного здоров'я [2 СЗО 3.1.1]	обмірковує власне рішення щодо вибору дій, корисних для здоров'я [4 СЗО 3.1.1]	обмірковує альтернативні рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору [6 СЗО 3.1.1]	вибирає альтернативні дії та приймає рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків [9 СЗО 3.1.1]	визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1]
	розуміє, що навчання – це процес, який триває все життя [2 СЗО 4.1.1]	пояснює, чому навчання – це процес, який триває все життя [4 СЗО 4.1.1]	відстежує власний поступ і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для здоров'я [6 СЗО 4.1.1]	вдосконалює (розвиває) власні розумові, емоційні, соціальні вміння для побудови власної освітньої траєкторії без шкоди для власного здоров'я і	усвідомлює необхідність вибору і діє на користь навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]

				добробуту [9 СЗО 4.1.1]	
	виявляє емпатію та вміння слухати [2 СЗО 4.4.1]	сприймає критичну інформацію щодо себе [4 СЗО 4.4.1]	досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.4.1]	корегує власну комунікативну поведінку для забезпечення конструктивної взаємодії та збереження здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1]	вибудовує стратегії комунікації щодо безпеки і добробуту [12 СЗО 4.4.1]
	виявляє культуру споживання, визнає важливість ощадливого споживання [2 СЗО 4.5.2]	пояснює необхідність ощадливого використання ресурсів і раціонального споживання товарів та послуг [4 СЗО 4.5.2]	пояснює обмеженість ресурсів, необхідність ощадного ставлення та потребу повторного використання їх для здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.5.1]	усвідомлює обмеженість власних потреб фізіологічними, соціальними, моральними і духовними чинниками, критично оцінюючи надмірність потреб [9 СЗО 4.5.1]	демонструє свідому поведінку і раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей, орієнтуючись на власні фізіологічні, соціальні, моральні та духовні потреби [12 СЗО 4.5.1]
	пояснює важливість навчання для свого майбутнього [2 СЗО 4.6.1]	уявляє свою мету і розповідає про те, як її досягти [4 СЗО 4.6.1]	аналізує потенціал опанування різних видів діяльності [6 СЗО 4.6.1]	критично оцінює свої вміння і компетентності, виявляє наполегливість у досягненні мети [9 СЗО 4.6.1]	моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільно-

				аналізує та оцінює власні особливості і здібності для майбутнього професійного зростання, вибудовує його модель [9 СЗО 4.6.2]	державних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1]
--	--	--	--	--	--

Критично і системно мислити	демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для добробуту [2 СЗО 1.1.1] оцінює поведінку власну та інших за допомогою дорослих в побуті та громадських місцях відповідно до норм і правил [2 СЗО 1.1.1-1]	демонструє різноманітні практики поведінки, які запобігають або зменшують ризики для добробуту [4 СЗО 1.1.1] оцінює поведінку власну та інших в побуті та громадських місцях відповідно до норм і правил [4 СЗО 1.1.1-2]	демонструє прихильність до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм [6 СЗО 1.1.1] обґрунтовує необхідність власної відповідальності за поведінку в побуті та громадських місцях [6 СЗО 1.1.1-3]	демонструє відповідальне ставлення до безпеки, здоров'я, добробуту власного та інших осіб [9 СЗО 1.1.1] аналізує, використовує нормативно-правові документи щодо безпеки, здоров'я та добробуту, робить висновки, обґрунтовує відповідальність за порушення визначених у цих документах норм [9 СЗО 1.1.1-4]	бере на себе відповідальність за збереження, формування і розвиток власних здоров'я, безпеки та добробуту та здоров'я, безпеки і добробуту інших осіб на основі особистих і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.1] аналізує вияви відповідальної і безвідповідальної поведінки в соціальному, родинному і природному середовищі з урахуванням суспільно-державних (національних) та особистих цінностей [12 СЗО 1.1.1-1] обґрунтовує важливість усвідомленого ставлення і діяльності щодо розвитку власного освітньо-професійного шляху з
---	--	--	---	--	---

					урахуванням особистих можливостей, ресурсів, потреб і обмежень та суспільно-державних запитів [12 СЗО 1.1.1-1 П]
--	--	--	--	--	--

	розрізняє безпечні і небезпечні ситуації [2 СЗО 2.1.1]	виявляє небезпечні ситуації вдома, у школі та навколишньому світі та передбачає можливість їх виникнення [4 СЗО 2.1.1]	визначає ймовірні небезпеки в повсякденному житті [6 СЗО 2.1.1] визначає потенційні небезпеки навколишнього середовища для здоров'я і безпеки людини (дорожній рух, забруднення, хімічні речовини, ультрафіолетове випромінювання тощо) [6 СЗО 2.1.1-1]	оцінює рівень ризиків у ситуації і місці, що загрожують особистій безпеці відповідно до власного соціального рівня розвитку [9 СЗО 2.1.1]	зіставляє прогнозовані та непрогнозовані небезпечні ситуації природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.1.1] досліджує прогнозовані та непрогнозовані небезпечні ситуації з використанням різних джерел інформації та знань з різних галузей [12 СЗО 2.1.1-1 П]
	пояснює причиново-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру

					і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	розпізнає корисні та шкідливі дії для власного здоров'я [2 СЗО 3.1.1]	орієнтується у змінах в організмі на наступному етапі дорослішання [4 СЗО 3.2.2]	обмірковує альтернативні рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору [6 СЗО 3.1.1]	вибирає альтернативні дії та приймає рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків [9 СЗО 3.1.1]	визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1] зіставляє різні джерела інформації, оцінюючи їх надійність і достовірність, визначає власні альтернативні дії щодо здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1-1 П]
	розуміє, що поведінка може позитивно чи негативно впливати на стан здоров'я людини [2 СЗО 3.3.1] розпізнає вплив способу життя на	оцінює позитивний і негативний вплив поведінки на здоров'я людини [4 СЗО 3.3.1] пояснює вплив способу життя на	усвідомлює наслідки впливу індивідуальної поведінки на стан здоров'я [6 СЗО 3.3.1]	визначає основні характерні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки	усвідомлює наслідки власних дій щодо власного здоров'я тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1] досліджує моделі поведінки, спрямовані на покращення стану організму, ураховуючи

	самопочуття і здоров'я [2 СЗО 3.3.2]	самопочуття і здоров'я [4 СЗО 3.3.2]		[9 СЗО 3.3.1]	вікові зміни як закономірний процес [12 СЗО 3.2.1-1 П] здійснює оцінювання впливу поведінки власної та інших осіб на власні безпеку, життя та здоров'я, а також на безпеку, життя і здоров'я інших осіб [12 СЗО 3.3.2] обґрунтовує та оцінює вплив власної поведінки та поведінки інших осіб на власні безпеку, життя і здоров'я та на безпеку, життя і здоров'я інших осіб на прикладах власних знань і досвіду та відповідних джерел інформації [12 СЗО 3.3.2-1 П]
	розпізнає, що приносить задоволення та користь для особистого	обирає те, що приносить задоволення та користь для особистого добробуту [4 СЗО 3.4.1]	аналізує і визначає різні аспекти способу життя, що приносять користь і задоволення (радість) для повноцінного життя	свідомо обирає з урахуванням безпеки, збереження власного здоров'я і добробуту та здоров'я і добробуту інших осіб, моделі	аналізує, оцінює та коригує власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють збереженню

	добробуту [2 СЗО 3.4.1]		[6 СЗО 3.4.1]	поведінки, що приносять користь і задоволення [9 СЗО 3.4.1]	здоров'я, безпеки, добробуту [12 СЗО 3.4.1]
	знаходить і читає з розумінням інформацію у знайомих джерелах державною та/або рідною мовою [2 СЗО 4.2.1]	обирає і читає з розумінням інформацію у знайомих джерелах державною та/або рідною мовою [4СЗО 4.2.1]	знаходить, аналізує і перевіряє інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах [6 СЗО 4.2.1]	критично оцінює інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах, у тому числі цифрових [9 СЗО 4.2.1]	використовує принципи медіаграмотності щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1] аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації з питань здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.2.1-1] активно шукає, порівнює різні джерела інформації щодо зменшення впливу неправдивої інформації щодо здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.2.1-1 П]

	виявляє розуміння, що національна валюта- один із символів держави [2 СЗО 4.5.1]	розрізняє готівкову та безготівкову форми оплати [4 СЗО 4.5.1]	демонструє свідому поведінку і раціональний вибір матеріальних і культурних цінностей, орієнтуючись на власні фізіологічні, соціальні, моральні та духовні потреби [12 СЗО 4.5.1]	усвідомлює обмеженість власних потреб фізіологічними, соціальними, моральними і духовними чинниками, критично оцінюючи надмірність потреб [9 СЗО 4.5.1]	досліджує вибір матеріальних і культурних цінностей і критично оцінює їх вплив на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-3] досліджує вплив культури споживання з метою вироблення рекомендацій щодо покращення здоров'я, безпеки та добробуту місцевої громади і суспільства [12 СЗО 4.5.1-1 П]
--	--	--	---	---	--

	виявляє культуру споживання, визнає важливість ощадливого споживання [2 СЗО 4.5.2]	пояснює необхідність ощадливого використання ресурсів і раціонального споживання товарів та послуг [4 СЗО 4.5.2]	пояснює обмеженість ресурсів, необхідність ощадного ставлення та потребу повторного використання їх для здоров'я, безпеки і добробуту пояснює потенціал фінансових ресурсів [6 СЗО 4.9.1]	аналізує і застосовує прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1] аналізує інформацію для подолання викликів життя, пов'язаних з використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту [9 СЗО 4.9.2]	розробляє стратегії подолання викликів, пов'язаних із використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.9.1] обґрунтовує фінансові рішення і моделює обачливу фінансову поведінку для досягнення цілей у законний спосіб на основі аналізу та застосування економічних знань [12 СЗО 4.9.1-1] розуміє сутність підприємництва, фінансового планування та бюджету [12 СЗО 4.9.1-1 П]
	пояснює важливість навчання для свого майбутнього [2 СЗО 4.6.1]	уявляє свою мету і розповідає про те, як її досягти [4 СЗО 4.6.1]	аналізує потенціал опанування різних видів діяльності [6 СЗО 4.6.1]	критично оцінює свої вміння і компетентності, виявляє наполегливість у досягненні мети	моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і

				[9 СЗО 4.6.1] аналізує та оцінює власні особливості і здібності для майбутнього професійного зростання, вибудовує його модель [9 СЗО 4.6.2]	можливостей самореалізації, власних і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1]
Логічно обґрунтовувати позицію	пояснює причиново-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	знаходить і читає з розумінням інформацію у	обирає і читає з розумінням інформацію у	знаходить, аналізує і перевіряє інформацію щодо здоров'я,	критично оцінює інформацію щодо здоров'я, безпеки та	використовує принципи медіаграмотності щодо

	знайомих джерелах[2СЗО 4.2.1]	знайомих джерелах[4 СЗО 4.2.1]	безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах [6 СЗО 4.2.1]	добробуту, здобуту в різних джерелах, у тому числі цифрових [9 СЗО 4.2.1]	здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1]
Діяти творчо	пояснює важливість навчання для свого майбутнього [2 СЗО 4.6.1]	уявляє свою мету і розповідає про те, як її досягти [4 СЗО 4.6.1]	аналізує потенціал опанування різних видів діяльності [6 СЗО 4.6.1]	критично оцінює свої вміння і компетентності, виявляє наполегливість у досягненні мети [9 СЗО 4.6.1] аналізує та оцінює власні особливості і здібності для майбутнього професійного зростання, вибудовує його модель [9 СЗО 4.6.2]	моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільнодержавних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1] моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]
	виконує різні ролі в групі, визнаючи та поважаючи інших [2 СЗО 4.7.1]	визначає мету спільної роботи, намагається досягти її [4 СЗО 4.7.1]	працює самостійно або з іншими особами, виконуючи різні ролі та встановлюючи нові контакти [6 СЗО 4.7.1]	співпрацює з іншими особами для здобуття підтримки, досягнення результату діяльності, спрямованої на збереження безпеки, здоров'я і добробуту	співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена для досягнення результату діяльності, спрямованої на здоров'я, безпеку та

				[9 СЗО 4.7.1]	добробут [12 СЗО 4.7.1]
	виявляє ініціативу і цілеспрямованість у діяльності для створення цінності для себе та інших [2 СЗО 4.3.1]	планує власну діяльність для досягнення цілей, задоволення власних потреб і підтримки інших [4 СЗО 4.3.1]	діє ефективно для реалізації короткострокових цілей для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні цілей для реалізації своїх потреб, бажань та інтересів у законний спосіб [9 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.3.1] аналізує та ухвалює рішення щодо власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням власних здібностей, цінностей, інтересів, ресурсів і можливостей [12 СЗО 4.11.1]
	опановує доброчинну діяльність [2 СЗО 4.3.2]	розуміє важливість доброчинних дій [4 СЗО 4.3.2]	розпізнає доброчинну діяльність [6 СЗО 4.10.1]	ідентифікує способи і можливість здійснення доброчинності [9 СЗО 4.10.1]	ініціює, розробляє та реалізує доброчинні проекти, залучає інших осіб до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1]
Виявляти ініціативу	демонструє поведінку, яка запобігає або	демонструє різноманітні практики поведінки, які запобігають або	демонструє прихильність до безпечних і корисних практик поведінки,	демонструє відповідальне ставлення до безпеки, здоров'я, добробуту	бере на себе відповідальність за збереження, формування і розвиток

	зменшує ризики для добробуту [2 СЗО 1.1.1]	зменшують ризики для добробуту [4 СЗО 1.1.1]	які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм [6 СЗО 1.1.1]	власного та інших осіб [9 СЗО 1.1.1]	власних здоров'я, безпеки та добробуту та здоров'я, безпеки і добробуту інших осіб на основі особистих і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.1] втілює в життєдіяльність оптимальні стратегії відповідальної поведінки для забезпечення особистого та суспільного добробуту на основі суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.2]
	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до дорослих [2 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самотійно або з допомогою дорослих залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]

				[9 СЗО 1.2.1]	
демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.2]	надає посильну допомогу собі та іншим у ситуаціях, що становлять загрозу для здоров'я і життя [4 СЗО 1.3.2]	ідентифікує способи та можливість надання необхідної допомоги собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [6 СЗО 1.3.2]	надає необхідну допомогу собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [9 СЗО 1.3.2]	запобігає виникненню конфліктних ситуацій у взаємодії з іншими особами, надає допомогу іншим у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій [12 СЗО 1.3.2]	
описує, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя та добробуту [2 СЗО 2.3.1]	вирішує, як діяти у повсякденних ситуаціях з користю для безпеки [4 СЗО 2.3.1]	використовує перевірену інформацію для прийняття рішення в типових (знайомих) повсякденних ситуаціях [6 СЗО 2.3.1]	приймає рішення з користю для безпеки, здоров'я та добробуту в різних життєвих ситуаціях [9 СЗО 2.3.1]	приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО 2.3.1]	
розпізнає, що приносить задоволення та користь для особистого добробуту [2 СЗО 3.4.1]	обирає те, що приносить задоволення та користь для особистого добробуту [4 СЗО 3.4.1]	аналізує і визначає різні аспекти способу життя, що приносять користь і задоволення (радість) для повноцінного життя [6 СЗО 3.4.1]	свідомо обирає з урахуванням безпеки, збереження власного здоров'я і добробуту та здоров'я і добробуту інших осіб, моделі поведінки, що приносять користь і задоволення [9 СЗО 3.4.1]	аналізує, оцінює та коригує власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють збереженню здоров'я, безпеки, добробуту [12 СЗО 3.4.1]	

	розуміє важливість організованого навчання [2 СЗО 4.1.2]	планує та організовує власне навчання, без шкоди для здоров'я [4 СЗО 4.1.2]	відстежує власний поступ і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для здоров'я [6 СЗО 4.1.1]	вдосконалює (розвиває) власні розумові, емоційні, соціальні вміння для побудови власної освітньої траєкторії без шкоди для власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.1.1]	усвідомлює необхідність вибору і діє на користь навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1] створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації, запитів суспільства і перспектив його розвитку [12 СЗО 4.1.2]
	виявляє ініціативу і цілеспрямованість у діяльності для створення цінності для себе та інших [2 СЗО 4.3.1]	планує власну діяльність для досягнення цілей, задоволення власних потреб і підтримки інших [4 СЗО 4.3.1]	діє ефективно для реалізації короткострокових цілей для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні цілей для реалізації своїх потреб, бажань та інтересів у законний спосіб [9 СЗО 4.3.1]	діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.3.1]
					вибудовує стратегії комунікації щодо безпеки і добробуту [СЗО 4.4.1]

	пояснює важливість навчання для свого майбутнього [2 СЗО 4.6.1]	уявляє свою мету і розповідає про те, як її досягти [4 СЗО 4.6.1]	аналізує потенціал опанування різних видів діяльності [6 СЗО 4.6.1]	критично оцінює свої вміння і компетентності, виявляє наполегливість у досягненні мети [9 СЗО 4.6.1] аналізує та оцінює власні особливості і здібності для майбутнього професійного зростання, вибудовує його модель [9 СЗО 4.6.2]	моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1] моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]
	виконує різні ролі в групі, визнаючи та поважаючи інших [2 СЗО 4.7.1]	визначає мету спільної роботи, намагається досягти її [4 СЗО 4.7.1]	працює самостійно або з іншими особами, виконуючи різні ролі та встановлюючи нові контакти [6 СЗО 4.7.1]	співпрацює з іншими особами для здобуття підтримки, досягнення результату діяльності, спрямованої на збереження безпеки, здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.7.1]	співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена для досягнення результату діяльності, спрямованої на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.7.1]

				ідентифікує способи і можливість здійснення доброчинності [9 СЗО 4.10.1]	ініціює, розробляє та реалізує доброчинні проекти, залучає інших осіб до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1]
	виявляє культуру споживання, визнає важливість ощадливого споживання [2 СЗО 4.5.2]	пояснює необхідність ощадливого використання ресурсів і раціонального споживання товарів та послуг [4 СЗО 4.5.2]	пояснює потенціал фінансових ресурсів [6 СЗО 4.9.1]	аналізує і застосовує прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1]	розробляє стратегії подолання викликів, пов'язаних із використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.9.1]
					аналізує та ухвалює рішення щодо власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням власних здібностей, цінностей, інтересів, ресурсів і можливостей [12 СЗО 4.11.1]
Оцінювати ризики	демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики	демонструє різноманітні практики поведінки, які запобігають або	демонструє прихильність до безпечних і корисних практик поведінки,	демонструє поведінку відповідального ставлення до безпеки, здоров'я, добробуту	втілює в життєдіяльність оптимальні стратегії відповідальної

	для добробуту [2 СЗО 1.1.1]	зменшують ризики для добробуту [4 СЗО 1.1.1]	які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм [6 СЗО 1.1.1]	власного та інших осіб [9 СЗО 1.1.1]	поведінки для забезпечення особистого та суспільного добробуту на основі суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.2]
	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до дорослих [2 СЗО 1.2.1]	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самостійно або з допомогою дорослих залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження [6 СЗО 1.2.1]	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]
	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги собі та іншим самостійно/за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.1]	визначає потребу в допомозі собі та іншим особам, оцінює можливості її надання [4 СЗО 1.3.1]	надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [6 СЗО 1.3.1]	надає долікарську допомогу собі та іншим особам у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1]	оцінює ризики і приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних станах відповідно до протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1]
	демонструє дії, пов'язані з наданням	демонструє базові вміння для допомоги у вирішенні ситуацій	ідентифікує способи та можливість надання необхідної	надає необхідну допомогу собі та/або іншим особам для	запобігає виникненню конфліктних ситуацій у взаємодії з іншими

	допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.2]	неповаги, приниження та конфліктів [4 СЗО 1.3.3]	допомоги собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [6 СЗО 1.3.2]	вирішення конфліктної ситуації [9 СЗО 1.3.2]	особами, надає допомогу іншим у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій [12 СЗО 1.3.2]
	розрізняє безпечні і небезпечні ситуації [2 СЗО 2.1.1]	визначає небезпечні ситуації вдома, у школі та навколишньому світі та передбачає можливість їх виникнення [4 СЗО 2.1.1]	визначає ймовірні небезпеки в повсякденному житті [6 СЗО 2.1.1]	оцінює рівень ризиків у ситуації і місці, що загрожують особистій безпеці відповідно до власного соціального рівня розвитку [9 СЗО 2.1.1]	зіставляє прогнозовані та не прогнозовані небезпечні ситуації природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.1.1]
	пояснює причинно-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, наслідки, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1] небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та

					оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	розпізнає корисні та шкідливі дії для власного здоров'я [2 СЗО 3.1.1]	обмірковує власне рішення щодо вибору дій, корисних для здоров'я [4 СЗО 3.1.1]	обмірковує альтернативні рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору [6 СЗО 3.1.1]	вибирає альтернативні дії та приймає рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків [9 СЗО 3.1.1]	прогнозує наслідки визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1]
	розуміє, що поведінка може позитивно чи негативно впливати на стан здоров'я людини [2 СЗО 3.3.1]	аналізує позитивний і негативний вплив поведінки на здоров'я людини [4 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки впливу індивідуальної поведінки на стан здоров'я [6 СЗО 3.3.1]	визначає основні характерні ознаки безпечних і небезпечних для життя, здоров'я та добробуту моделей поведінки [9 СЗО 3.3.1]	усвідомлює наслідки власних дій щодо власного здоров'я тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1] здійснює оцінювання впливу поведінки власної та інших осіб на власні безпеку, життя та здоров'я, а також на безпеку, життя і здоров'я інших осіб [12 СЗО 3.3.2]
					аналізує, оцінює та коригує власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та сприяють збереженню здоров'я, безпеки,

					добробуту [12 СЗО 3.4.1]
			знаходить, аналізує і перевіряє інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах [6 СЗО 4.2.1]	критично оцінює, усвідомлено використовує інформацію щодо здоров'я, безпеки та добробуту, здобуту в різних джерелах, у тому числі цифрових [9 СЗО 4.2.1]	використовує принципи медіаграмотності щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1]
				аналізує інформацію для подолання викликів життя, пов'язаних з використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту [9 СЗО 4.9.2]	розробляє стратегії подолання викликів, пов'язаних із використанням фінансовоекономічних ресурсів для добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.9.1]
Приймати рішення	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги собі та іншим самостійно/за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.1]	визначає потребу в допомозі собі та іншим особам, оцінює можливості її надання [4 СЗО 1.3.1]	надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [6 СЗО 1.3.1]	надає долікарську допомогу собі та іншим особам у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1]	оцінює ризики і приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних станах відповідно до протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1]
	демонструє дії, пов'язані з	надає посильну допомогу собі та			запобігає виникненню конфліктних ситуацій

	наданням допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.2]	іншим у ситуаціях, що становлять загрозу для здоров'я і життя [4 СЗО 1.3.2] демонструє базові вміння для допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів [4 СЗО 1.3.3]	ідентифікує способи та можливість надання необхідної допомоги собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [6 СЗО 1.3.2]	надає необхідну допомогу собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [9 СЗО 1.3.2]	у взаємодії з іншими особами, надає допомогу іншим у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій [12 СЗО 1.3.2]
	описує, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя та добробуту [2 СЗО 2.3.1]	вирішує, як діяти у повсякденних ситуаціях з користю для безпеки [4 СЗО 2.3.1]	приймає рішення в типових (знайомих) повсякденних ситуаціях з користю для здоров'я [6 СЗО 2.3.1]	приймає рішення в типових (знайомих) повсякденних ситуаціях без загрози для життя у здоров'я [9 СЗО 2.3.1]	приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО 2.3.1]
		обмірковує власне рішення щодо вибору дій, корисних для здоров'я [4 СЗО 3.1.1]	обмірковує альтернативні рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору [6 СЗО 3.1.1]	вибирає альтернативні дії та приймає рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків [9 СЗО 3.1.1]	визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1]
				свідомо обирає з урахуванням безпеки, збереження власного здоров'я і добробуту та здоров'я і	аналізує, оцінює та коригує власні моделі поведінки, які приносять користь і задоволення та

				добробуту інших осіб, моделі поведінки, що приносять користь і задоволення [9 СЗО 3.4.1]	сприяють збереженню здоров'я, безпеки, добробуту [12 СЗО 3.4.1]
					створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації, запитів суспільства і перспектив його розвитку [12 СЗО 4.1.2]
					аналізує та ухвалює рішення щодо власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням власних здібностей, цінностей, інтересів, ресурсів і можливостей [12 СЗО 4.11.1]
Розв'язувати проблеми	реагує на прояви тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, звертається за допомогою до	протидіє проявам тиску, неповаги та приниження щодо себе та інших осіб, самостійно або з допомогою дорослих	відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження	активно протидіє проявам тиску, неповаги і приниження щодо себе та інших осіб, зважаючи на необхідність цінувати	обстоює права людини, пов'язані із збереженням здоров'я, безпекою та добробутом [12 СЗО 1.2.1]

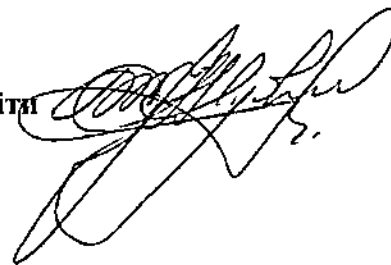
	дорослих [2 СЗО 1.2.1]	залежно від ризику [4 СЗО 1.2.1]	[6 СЗО 1.2.1]	власну гідність і права людини [9 СЗО 1.2.1]	
	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги собі та іншим самостійно/за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.1]	визначає потребу в допомозі собі та іншим особам, оцінює можливості її надання [4 СЗО 1.3.1]	надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації [6 СЗО 1.3.1]	надає долікарську допомогу собі та іншим особам у межах своїх можливостей [9 СЗО 1.3.1]	оцінює ризики і приймає рішення щодо надання домедичної допомоги собі та іншим особам у невідкладних станах відповідно до протоколів і алгоритмів [12 СЗО 1.3.1]
	демонструє дії, пов'язані з наданням допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів за сприяння інших осіб [2 СЗО 1.3.2]	надає посильну допомогу собі та іншим у ситуаціях, що становлять загрозу для здоров'я і життя [4 СЗО 1.3.2] демонструє базові вміння для допомоги у вирішенні ситуацій неповаги, приниження та конфліктів [4 СЗО 1.3.3]	ідентифікує способи та можливість надання необхідної допомоги собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [6 СЗО 1.3.2]	надає необхідну допомогу собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації [9 СЗО 1.3.2]	запобігає виникненню конфліктних ситуацій у взаємодії з іншими особами, надає допомогу іншим у запобіганні та вирішенні конфліктних ситуацій [12 СЗО 1.3.2]

	пояснює причиново-наслідкові зв'язки діяльності людини для власної безпеки та безпеки інших [2 СЗО 2.2.1]	прогнозує самостійно та/або за сприяння інших осіб наслідки дій людини для безпеки чи небезпеки власної та інших [4 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій та інших медійних засобів [6 СЗО 2.2.1]	прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження, беручи до уваги кілька пов'язаних чинників [9 СЗО 2.2.1]	аналізує ризики виникнення, взаємодію факторів небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного походження [12 СЗО 2.2.1] прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]
	розпізнає корисні та шкідливі дії для власного здоров'я [2 СЗО 3.1.1]	обмірковує власне рішення щодо вибору дій, корисних для здоров'я [4 СЗО 3.1.1]	обмірковує альтернативні рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору [6 СЗО 3.1.1]	вибирає альтернативні дії та приймає рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків [9 СЗО 3.1.1]	прогнозує наслідки визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя

					[12 СЗО 3.1.1]
	розпізнає корисні та шкідливі дії для власного здоров'я [2 СЗО 3.1.1]	обмірковує власне рішення щодо вибору дій, корисних для здоров'я [4 СЗО 3.1.1]	обмірковує альтернативні рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору [6 СЗО 3.1.1]	вибирає альтернативні дії та приймає рішення на користь здорового способу життя і зниження ризиків [9 СЗО 3.1.1]	визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя [12 СЗО 3.1.1]
Співпрацювати з іншими	виявляє емпатію та вміння слухати [2 СЗО 4.4.1]	сприймає критичну інформацію щодо себе [4 СЗО 4.4.1]	досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб інших осіб [6 СЗО 4.4.1]	корегує власну комунікативну поведінку для забезпечення конструктивної взаємодії та збереження здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1]	вибудовує стратегії комунікації щодо безпеки і добробуту [СЗО 4.4.1]
	виконує різні ролі в групі, визнаючи та поважаючи інших [2 СЗО 4.7.1]	визначає мету спільної роботи, намагається досягти її [4 СЗО 4.7.1]	працює самостійно або з іншими особами, виконуючи різні ролі та встановлюючи нові контакти [6 СЗО 4.7.1]	співпрацює з іншими особами для здобуття підтримки, досягнення результату діяльності, спрямованої на збереження безпеки, здоров'я і добробуту	співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена для досягнення результату діяльності, спрямованої на

				[9 СЗО 4.7.1]	здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.7.1]
Керувати емоціями	діє дотримуючись правил і етичних норм поведінки [2 СЗО 4.8.1]	поводиться етично, демонструючи сумлінність, справедливість, чесність, відповідальність тощо [4 СЗО 4.8.1]	виявляє повагу до почуттів інших людей, шанобливо ставиться до їх поглядів щодо збереження здоров'я, безпеки і добробуту [6 СЗО 4.8.1] толерантно і коректно ставиться до відмінностей інших осіб (захищені законом ознаки) [6 СЗО 4.8.2]	дотримується норм етики та моралі під час прийняття рішень щодо безпеки, здоров'я та добробуту [9 СЗО 4.8.1] усвідомлює, що створення цінності (безпеки, здоров'я і добробуту) має ґрунтуватися на засадах соціальної справедливості [9 СЗО 4.8.2]	демонструє і пропагує поведінку з урахуванням норм етики та моралі суспільства, суспільних цінностей, прав людини і соціальної справедливості [12 СЗО 4.8.1]

Генеральний директор
директорату шкільної освіти

Михайло АЛЬОХІН